

מאיה ערד Fail Better

1

"...בלב הולם התדפקה על הדלת. השקט הטורד מן העבר השני העכיר את רוחה. האומנם שכח את פגישתם? היא המתינה עוד רגע בטרם אזרה עוז. באצבע חרדה הקישה קלות על הדלת. דלת פשוטה, חלקה, אפרורית. רק עינית זעירה, ומעליה לוחית פלסטיק שחורה, שאותיות לבנות חרותות בה: ש' בן נון. כמה היטב הכירה את האותיות האלה: ש' בן נון. שבתאי בן נון. אחיה..."

שוב התבוננה בדלת, מהססת אם עליה לנקוש בשלישית. צלילי הסימפוניה התשיעית של בטהובן נשמעו מעברה השני של הדלת. ודאי הוא טרוד אצל שולחן הכתיבה שלו, שקוע כל כולו בעבודתו, נסחף בצלילי המוזיקה המלווה אותו תמיד. רק משעמדה לנקוש בשלישית, נשמע קול צעדי ההחלטיים, הנמרצים. היא יכלה לדמינו נטרד משולחן העבודה שלו, ממחר לעבר הדלת, מוחה טיפות זיעה ממצחו במטפחת הברד המעומלנת שלו, מעביר יד על פרחתו, שבמרכזה כבר התנוססה קרחת קטנה, מבהיקה..."

תמיד הוא מדמיין את הרע מכול. ומי יאשים אותו? ממילא לרוב הרע מכול הוא שמתרחש. למעשה, כבר התרחש. צלצול הטלפון הפריע את שנת הבוקר שלו והתערב בקרני השמש של ראשית הקיץ שחדרו מחרכי התריסים. מתוך ספק חלום הקשיב להודעה המתנשמת, החנוקה, שהשאירה על המשיבון אחותו הצעירה, אחותו למחצה. עד שהתהפך והתייסר בקורי יקיצה, שמע את טריקת הניתוק. עשר ארבעים, התנחם כשקירב אל עיניו את השעון המעורר. בידו הימנית הרכיב את משקפיו, ואז העביר בלי משים את האצבעות בכלוריתו המלאה, הסמיכה, המשובצת רצים של כסף, וישב, נרפה, עוד רגע על קצה מיטתו, בטרם יגרור את עצמו אל המטבח ויפעיל בדרכו את המשיבון.

שתיקה קצרה, כאילו נמלכה בדעתה אם להשאיר אחריה הודעה. קול המים הזורמים, ששטף בהם את קנקן הקפה, החריש את דבריה. הוא הניח את שלושת חלקי הקנקן השטופים על השיש, מחה את ידיו בתחתוני הבוקסר שלגופו וניגש אל הטלפון לשמוע שוב את ההודעה. "שביט?.." שמע את קולה בעודו ממלא את האבקה החומה, הטחונה גם, במקומה המיועד. "אתה

כבית? אני בתל אביב... הוא הבריג את חלקו העליון של הקנקן בכל כוחו, הניח אותו על הכיריים וגישש אחרי גפרורים במגירת המטבח. "אם אתה כבית, תענה, טוב? אני בתל אביב היום, ו..." פתאום השתנה גון קולה, לא עוד רהוי ומהוסס: "אני אעבור אצלך היום בערב. אם לא תהיה, אני אשאר לך משהו בארון חשמל." סוף סוף מצא חפיסת גפרורים כמעט מלאה, על אף שפס הגופרית שבצד הקופסה היה כבר שחוק למדי. פעמיים-שלוש חיכך את הגפרור בכל כוחו עד שהעלה ניצוץ. "זה סיפור..." שוב נסוג קולה לקדמותו, "סיפור אוטוביוגרפי. אני מקווה שיעניין אותך לקרוא..." ואז, בבת אחת, צנח, רפה: "טוב, ביי."

כעת, בעודו יושב על הכיסא במטבחו וממתין למים שיתאדו ויזרמו מעלה, דרך האבקה, עד שישובו למצב הצבירה המקורי שלהם כקפה, החל לשער את גודל הצרה. סיפור אוטוביוגרפי. והרי הוא יכול לשער בדיוק מה כתוב בו: "הוא פתח את הדלת, סוקר בעיון את דמותה. בנימוס מופלג הזמין אותה להיכנס, אולם מבטו היה קצר-רוח. מדוע היא מופיעה אצלו מבלי להודיע מראש? מה רצונה? היא התיישבה מולו בחדר העבודה הספון ספרים, חֲרָדָה, לא מעזה להביע את משאלתה בפניו. בתיק הצד הקלוע שלה המתינו כל העת, כעדים אילמים, הדפים שאמרה לתת לו: סיפורה, פרי עטה, שכתבה בדם לבה..."

כפפון הקפה העיר אותו משרעפיו. הוא כיבה את האש, מיהר לאחוז בידית הקנקן במגבת, לבל ייפֹוּה, ותר אחר כוס נקייה. שתכתוב, חשב לעצמו, בעודו עוקב אחר קוביית הסוכר המתמוססת בתחתית הכוס. שתכתוב מה שהיא רוצה. שתנסה לפרסם אפילו, גיחך לעצמו ולגם מהקפה. אילו רק ידע מה כופה אותה להראות לו את מה שהיא מכנה בהנאה אווילית סיפור אוטוביוגרפי.

מגיע לו. כי הוא הבטיח לה. כי לפני שלוש שנים התחייב שיקרא, בבוא היום, כל מה שתבקש. רק לא עכשיו, הודיע לה אז, כשישבה מולו במדיה ספוגי הגשם, הצמודים לגופה. לא כרגע. הוא אינו מאמין בכתיבה של גיל ההתבגרות. והרי טכנית היא עדיין בגיל ההתבגרות, הסכיר לנערה שהביטה בו, מתאמצת לכסות על עלבונה, ומי כתב משהו ראוי לשמו בגיל ההתבגרות? נו, טוב, פסק, אולי ארתור רמבו... אבל ככול שהתאמץ, לא הצליח לעמוד בתחינה האילמת, במבטה העגום, המאוכזב — וכך מילכד את עצמו, מישכן את עתידו בתמורה לרווחה רגעית. אין טעם שיקרא יצירות בוסר של מתבגרת, הודיע לה. הוא אינו מסוגל לעשות הנחות. אם יקרא, יתייחס למה שכתבה כאל יצירה של סופר בוגר. ואז מה? סתם תיעלב. לא חבל?

היא מיהרה לאשר, מהדקת אל גופה את עַמַת הדפים שביקשה לתת לו. כשקמה ללכת, בעודה מתנצלת על שגולה מזמנו, אמר לה: העיקר ההתמדה. לכתוב ולתקן ושוב לכתוב. אם תתמיד, הבטיח לה, אם תמשיך לכתוב, יקרא מה שתיתן לו ויעיר הערות. הוא מתחייב. שתבוא אליו בעוד שנ... לא, תיקן את עצמו. בעוד שלוש שנים.

מי היה מאמין שתמשיך וכתוב. הוא היה משוכנע שתרפה, שתתייאש, ככל אותן תרנגולות-מטילות בנות גילה, שהביצים שדגרו עליהן בשקדנות כזו העפישו ולא הופרו. ואפילו ציין לעצמו בסיפוק, לפני שלושה, ארבעה חודשים, כשנפגשו בבית אָמו, שהנה, חלפו כבר כמעט שלוש שנים מאז הופיעה אצלו, משמע – ניצל. היא דיברה על הסמינר "ויטגנשטיין וראסל", שלקחה בחוג לפילוסופיה – העשרה ללימודי הפסיכולוגיה והספרות – על התנרבותה במעון לנערות חוסות, על תעודת ההוראה שהיא מקווה להשיג בשנה הבאה, "כי מפילוסופיה לא קונים במכולת". הוא היה מרוצה, כמעט. סוף סוף היא הופכת לבן אדם. שום רמז לא היה, שום הקדמה ל"סיפור אוטוביוגרפי".

"כל סיפור הוא אוטוביוגרפי", חיוותה את דעתה לפניו באותו ביקור, לפני שלוש שנים ויותר. "כל סיפור טוב", הטעימה. הוא צימצם את עיניו וחיך מבלי שטרח להשיב.

"עמוס עוז אמר פעם, "ציטטה בהתלהבות, "שכל דבר שהוא כותב הוא אוטוביוגרפי, אפילו אם הוא יכתוב על..."

הוא קטע אותה: "אבא אבן ו..."

"מה, התאכזבה, "אתה מכיר את זה?"

"טוב, סינן, לא מתאמץ להסתיר את לעגו, "רק איזה מאתיים אלף איש קראו את הביוגרפיה של עמוס עוז..."

"אוטוביוגרפיה", תיקנה – מתעלמת או לא מבחינה – ומיד המשיכה: כל הספרים שהיא הכי אוהבת, הם אוטוביוגרפיים. תומאס מאן. דוסטויבסקי. אפילו עגנון, ידוע הרי... וגם השירה. אלה המשוררים שהיא אוהבת. השירה האישית, של הפרטים הקטנים, של חיי היומיום, חיי האהבה. נתן זך, יהודה עמיחי, אייר, אמרה את שמו בפמיליאריות שלא הכיר, ונבהלה לשים סייג: אבא שלך...

והרי זו הבעיה עצמה, הטיח את כוס הקפה הריקה כמעט בשולחן וזיעזע את המשקע הסמיך שבתחתיתה. אילו רק כתבה סיפור אוטוביוגרפי, אילו הסתפקה בחייה במקום להתאמץ וללקט פיסות מחייו שלו. מדוע היא מתעקשת לדחוף את עצמה אל האוטוביוגרפיה שלו, להידחס אל הסדק הצר, להתחכך כתף אל כתף, קרוב ככל האפשר, בבעלה הראשון של אמה, באביו?

"...צעירה מאוד היתה כשהכירה את המשורר הנודע, והוא כבר גבר שבע שנים ונשים, בן קרוב לארבעים. צעירה ופתיה נפלה שדודה בקסמו. לא הועילו אזהרות חברותיה, איומי אביה ואמה. נחושה היתה בדעתה ועקשנית כדרך שרק נערות צעירות מסוגלות להיות: עם הגבר הזה תקשור את גורלה. הוא יאמלל אותה, הבטיחו לה כולם. הוא יחמוס לעצמו את גופה הצעיר, הפורח, את עלומיה, את יופייה, ויותר אותה חסרת כול. והיא? רק חייכה ופיזמה שורה מהשיר האהוב עליה: 'אם יהיה זה שנית — אל יהיה זה אחרת!'"

רטט של אי־נחת עבר בו, כשנזכר באמו מפזמת לעצמה את "וידוי" בעת שתלתה כביסה או חתכה ירקות, מזייפת מעט, בייחוד בצלילים הגבוהים של "אם יהיה זה שנית". בכל פעם מחדש היתה מבעירה את חמתו, לא בגלל הזיוף, אלא מפני שהתעקשה לחתום את השיר ב"כך יהיה עוד ועוד", על אף ששב ותיקן אותה, ואף הראה לה, שחור על גבי לבן, "כך יהיה אות באות". "תחשבי בהיגיון", הציע: "אפילו משורר בינוני כמו פן לא היה כותב 'כך יהיה עוד ועוד', אבל היא רק חייכה, מחתה את ידיה הרטובות בסינר, ופיזמה, מזייפת, שוב: "יהיה כך, כך יהיה עוד ועוד." אבל כשזה קרה בשנית, זה היה אחרת. אחרת לגמרי. לבעלה השני בחרה גבר קצר־נשימה, שידיו מזיעות תמיד, וקרחתו אינה קודקוד נשר שזוף היטב, כשל אביו, אלא דלילות שֶׁער מדובללת, הפושה בקרקפתו כולה. או שאולי, הירחר לעצמו תוך שפירק את קנקן הקפה כדי לשפות לעצמו עוד ספל, לא היתה הבחירה בידה. מי עוד היה רוצה בה, לאחר שאזרה סוף סוף אומץ לתבוע גט מאביו, שבעת בגידות ונבזויות, חסרת כול כמעט, ומטופלת, בנוסף, בבן מתבגר? כמעט בהתנצלות הציגה לו את בעלה המיועד, שהושיט לו את ידו הלחה ללחיצה. הוא היה רק בן שלוש־עשרה וכבר גבוה ממנו מעט. ואחר כך ארוחת הערב המשותפת אצל אמו של שרגא, שהתגורר בביתה עד החתונה. החופה בשעת אחר צהריים, במשרדי הרבנות. עוגת הקרם והיין הזול, המתוק, בכוסות פלסטיק. אמו ההרה, בגילה, מבטי הנערים מוכי החטטים בכרסה, הצחקוקים... ואז, שובה

מבית החולים – לבקר אותה שם לא הסכים – עם תינוקת עטופה, קירחת, שפניה הזוערים מנומרים כתמים אדומים. "מה דעתך", ניסתה להתייעץ עמו – חברתה ציפי, יועצת חינוכית, המליצה לה על כך – "שנקרא לה נוגה? אה? שביט ונוגה. יפה, לא?"

"נוגה. שביט ונוגה. הוא מרקיע למרחקים, היא קבועה במסלולה, ושניהם חגים כל העת סביב השמש. שביט, אחיה הגדול. כל חייה נגזר עליה להסתופף בצלו. כמה השתוקקה, כמה כמהה כל השנים למילה אחת של חיבה מצדו, למבט אחד מעודד... אולם הוא, נישא ומרוחק, הסתגר בעולמות הרוח, לא שעה מעולם לתחינתה..."

אמו הביטה בו וציפתה לתשובה. הוא נחר בכוז: כאילו אינו יודע שבחרו ב"נוגה" על שם גניה, אמו הזקנה של שרגא, שמכונת פגעה בה זמן קצר אחרי החתונה, וכעבור שבועיים מתה בבית החולים מזיהום שפשט בגופה. "איך שאת רוצה", אמר ופרש משם, לא לשמוע יפחות תינוקות, לא להריח פליטות חלב-אם מעוכל למחצה, לא לראות את אמו פרופת חלוק, חולצת דד סמוק, משובץ נימים כחולות, את בעלה המתבונן במחזה ביראה. פעם, בביקור אצל אביו, העז וביקש ממנו שירשה לו לגור עמו. אמו אמנם לא תאהב את הרעיון, אמר בעורמה, אבל הוא כבר בן חמש-עשרה כמעט, בוגר מספיק כדי לבחור, ואין לו ספק את מי הוא מעדיף. אבל אביו, דג זקן וממולח, אפילו לא התקרב לרחרח את הפיתיון שהשליך לו. הוא העביר את מבטו על פני חדר המגורים הזעיר והרחוס שלו, והשעה לרגע את עינו על הדלת הפתוחה למחצה של חדר השינה, שמצעים התגוללו על רצפתו: "נו", אמר, "תגיד אתה: זה מקום לגדל ילד? בקושי יש פה מקום בשבילי." הוא השפיל את עיניו ושתק, ולאחר מכן נסע הביתה והסתגר בקיטונו, אותה מרפסת ירוקת תריסים שסגרו בעבורו, תחליף לחדר משלו. רגליה של מיטת הנוער שלו הגיעו אל מתחת לשולחן הכתיבה, שעליו הכין את שיעוריו.

כשהיתה התינוקת בת ארבע, התגייס הוא לצבא. הביתה הגיע כל שבת שנייה, והיה מיד אוכל, מתקלח, שוכב לישון ומקיץ כשפרשה הילדה לשנת הלילה שלה. הוא זכר כיצר ניסתה פעם לחבוש את הכומתה שלו. זכר איורים ילדותיים בצבעי פנדה וזרחים, בשולי מכתביה של אמו. היה גם ערב פסח בארבעה, הילדה שואלת את הקושיות, מזייפת מעט, ומוסיפה קושיה משלה: "למי הכיסא הפנוי? לאבא של שביט?" ופעם אחת נענה להפצרות אמו ולקח אותה להצגת ילדים, וכשיצא מהתיאטרון אחז בה בידה האחת, לכל תאבד לו. בידה השנייה היא אחזה גביע גלידה שקנה לה...

"רק פעם אחת, בהיותה כבת חמש או שש, זכתה לראות במו עיניה את בעלה הראשון של אמה."

לא. לא ככה. זה מיושן מדי אפילו בשבילה.

"פעם, כשהייתי בת חמש, אולי שש, אח שלי לקח אותי לסרט. אימא שלי ביקשה ממנו. התחננה. 'זאת אחות שלך, תכניס לך את זה לראש', ככה היא צעקה עליי. בסוף הוא לא היה יכול יותר ולקח אותי רק כדי שהיא תרד ממנו. כל הדרך אח שלי לא הוציא מילה מהפה. אימא אמרה שאני לא אציק לו, לא אבל לו את המוח שיקנה לי כל מיני שטויות, מספיק יפה מצדו שהוא לוקח אותי. אבל אחרי הסרט הוא שאל אם אני רוצה גלידה, אז אמרתי כן. ביקשתי וניל פצפוצים, והוא לקח שוקו בננה. הוא שאל אם אני רוצה ספיישל, ואמרתי שלא צריך, למרות שרציתי. וככה, כשהלכנו שנינו עם הגלידה ברחוב, בא מולנו איש אחר, שנראה נורא זקן, וכשהוא ראה את אח שלי, נהיה לו פתאום חיוך מוזר על הפנים, והוא התקרב אלינו והסתכל עלי טוב טוב, ואמר לאח שלי: 'אז מה? עכשיו אתה בייביסטר?' ואח שלי נראה כאילו הוא רוצה להגיד משהו, אבל לא יצאו לו המילים, והאיש הזקן אמר, 'מה זה, אתה מתבייש שאתה עוזר לאימא שלך?' ואחר כך התכופף קצת והביט עלי עוד פעם, יכולתי ממש להריח את הנשימה שלו, היה לו ריח מוזר, כמו של חומר ניקוי, ואז הוא אמר לאח שלי: 'ילדה יפה. דומה לאימא שלה.' אחרי שהוא הלך, רציתי לשאול את אח שלי מאיפה האיש הזקן הזה יודע שאני דומה לאימא שלי, אבל נזכרתי שאימא אמרה שאני לא אבלבל לו את המוח, אז לא אמרתי כלום."

אחרי הצבא עזב את הבית. תחילה לטיוול בניו זילנד. אחר כך לירושלים, שם למד בלשנות ופילוסופיה, ולבסוף, אחרי שזכה במלגת הבריטיש קאונסיל, נסע לאוקספורד, משם שב כעבור שנה עם תואר מסטר בספרות אנגלית וקובץ מתורגם של שירי פיליפ לרקין, ששירים בודדים ממנו כבר שלח למוספי הספרות ולשניים-שלושה כתבי עת. "התפוח לא נפל רחוק מהעץ." היו מכרי אביו מאירים לו פנים. אחד או שניים מהם אף עזרו לו להתקרב אל עורכים ומוציאים לאור. לאחר שנה וחצי יצאו סוף סוף לאור תרגומיו בספר לא עבה. היחצ"נית של הוצאת הספרים הטעימה בקומוניקט לעיתונות את עובדת היותו בנו של אייר הר נבו, ועיתונאית אחת ביקשה לראיין אותו למוסף החגיגי של ראש השנה. "אביך הושפע מאוד משירה אנגלית," העירה. "מה אומרת העובדה שבחרת לתרגם דווקא את לרקין? האם זו דרך להתקרב אל אביך?" לרקין אהוב עליי, השיב. והוא התחיל דווקא בו, מכיוון שאין תרגום לעברית. ומה פירוש הדבר, הוסיפה העיתונאית והקשתה, שבחר לתרגם? כלומר, פירשה,

לתרגם ולא לכתוב ממש. האם הוא חושש לעמוד בצלו של אביו? פוחד להיות מושווה אליו? האם, הבהירה משלא מיהר להשיב, הוא חש שאביו סירס אותו? הוא מיהר להרוף כל חשד. ההפך הגמור. אביו הוא שעורר אותו. בלעדיו לא היה מתחיל לתרגם. ולא. הוא אינו חושש מהשוואה. על מקומו של אביו אין עוררין. הוא אינו שואף אליו. "עובדה," העירה העיתונאית, "שפנית לתרגום, לא ליצירה מקורית, לכתובה ממש..." הוא התאמץ להסתיר את מורת רוחו. גם התרגום, הסביר, הוא "כתיבה ממש". ומה טיב היחסים בינו לבין אביו? חקרה העיתונאית. ואיזה מין אב היה? ואיך השפיעו עליו גירושי הוריו? ומה טיב הקשר בינו לבין אביו כיום?

הכתבה התפרסמה בערב ראש השנה. מתחת לכותרת, "במילים שלו", השחירה כותרת המשנה: "ספר תרגומים חדש הוא הזדמנות מצוינת לשיבט הר נבו להתחשבן עם אביו, המשורר אייר הר נבו." אחריהן נבע מעין מונולוג שנרקח ממילים שצוטטו, כביכול, מפיו. "אני מרגיש את עצמי קרוב לפיליפ לרקין מהרבה בחינות. בייחוד השקפת העולם הצינית הכללית, הבדידות העקרונית בעולם..." "לא הייתי אומר שהוא היה אבא טוב. הוא אדם אנוצנטרי, לא היה לו מקום לאף אחד אחר. גם לא לאימא שלי." "עכשיו אני כבר לא כועס על אבא שלי... היו שנים שלא היינו מדברים. היום אנחנו ביחסים סבירים..." ומתחת לתמונתו – דווקא תמונה טובה, הבחין בהקלה – הושם הכיתוב: "לרקין קרוב אלי במיוחד. אני מזדהה בייחוד עם השורה They fuck you up, your mom and dad..."

עד שמחת תורה התבייש להראות את פניו ברחוב, אך עוד בחודש תשרי אזלה המהדורה הראשונה של ספרו, והוא הפך מ"בנו של המשורר אייר הר נבו" ל"אחד המתרגמים המבטיחים מהשפה האנגלית". הוא פירסם, קרא מתרגומי, נרשם ללימודי דוקטורט, העביר קורסים וסדנאות. וכל אותה עת לא התראה כמעט עם הילדה, להוציא ביקורים חפוזים בבית אמו, או חגיגת בת מצווה באולם שמחות רעוע, או ביקור חולים אצל הסבתא הישישה, אם אמו, בת שמונים ושבע ועדיין מייסרת את בתה על שנישאה לאביו. עד שהתפרצה אל הלוויית אביו, לבושה מדים מסורבלים, חסרי צורה, פניה אדומים ועפעפיה תפוחים. בגסות שלא הכיר בה הרפה כמעט את המלווים שהפרידו בינו לבינה, וכשהגיעה סוף סוף קרוב אליו ועמדה מולו ללא חציצה, חיבקה אותו וגעתה ביללות חנוקות, הקיפה בידיה את גוו הרחב וכבשה את לחיה בעצמות הבריח שלו. הגלכית בשבים, הסכין שלופה בידה, כבר עמדה לבצע קריעה בדרש חולצתה. "מאיפה לי לדעת?" תירצה כשהעמידו אותה על טעותה. "זאת בוכה

כאילו אבא שלה מת.

"...אבא של אח שלי מת כשהייתי בטירונות. לא רצו לתת לי לצאת. זה לא קרוב מדרגה ראשונה, ככה אמרו לי. אמרתי להם, אבא של אח שלי מת. אתם קולטים? אח שלי! השתוללתי. דפקתי את הראש בקיר. עשיתי את עצמי פסיכית. אמרתי, אם לא נותנים לי לצאת, אני דופקת נפקדות. לא אכפת לי לשבת בכלא. בסוף הביאו לי קצינת ת"ש. הסברתי לה שאח שלי עכשיו לבד, אין מי שיהיה איתו. ואז היא סידרה לי לצאת עד מחר בבוקר."

גם במסע ההלוויה עצמו התעלמה ממקומה המיועד. במקום לצעוד מאחור ולתמוך באמה, התעקשה לפסוע בסמוך אליו, לצדו ממש. על שפת הקבר עמדה יחד עמו, מביטה בגוייה החנוטה בתכריכים מושלכת פנימה, בוכה חרש כשקרא את הקדיש. וכאילו לא די בזה, גם הגיעה, חודש לאחר מכן, לערב שאירגנה אגודת הסופרים לזכרו של אביו, ונדרחה אליו בין הראשים הסבים, דלילי השער, שהקיפו אותו.

"מיידלה", פנה אליה משורר זקן, נשכח אחד: "מותר לדעת מה הקשר שלך לאייר הר נבו?"

היא הביטה במשורר בחשיבות. "אני אחותו של בנו", אמרה, עיניה נשואות אליו לבקש את אישורו.

קעת הביטו בה כל האנשים סביבו.

"אז גם הגברת כותבת שירה?" התעניין המשורר הזקן.

היא חייכה והסמיקה בהנאה, אלא שדעתו לא היתה פנויה אליה באותו ערב, גם לא בערבים שלאחר מכן, וכשבאה אליו כעבור שנה וחצי, הפעם במדים ההולמים את מידתה ודרגות סמל תפורות לשרווליהם, היה כבר מאוחר מדי. היא הופיעה בדירתו בליל חורף, מדיה מוכתמים במי גשם ושערה נצמד לאוזניה, והודיעה לו: היא באה לבקש ממנו עצה. היא כותבת כבר כמה זמן. אין לה מושג, אמרה, אם מה שכתבה שווה משהו. אם יוכל לקרוא ולומר לה מה דעתו. אם יש טעם להמשיך בכלל. אם יש סיכוי, אי פעם, לפרסם...

3

הוא ישב אז בדירתו עם תמר. רק הכירו אז. היא באה בפעם הראשונה לביתו. בדיוק הכין קפה לשניהם, נהנה ממבטיה בכפות ידיו, בתנועותיו החלקות, המיומנות, הדוחסות אבקה ומברייגות היטב את שני חלקי הקנקן. כשצילצל

הטלפון, הוא שם לב שהקשיבה לשיחה. משהו בנימה קצרת-הרוח, ועם זאת פמיליארית, גרם לה להידרך.

"מי זה היה?" שאלה תמר כששב אל הקפה.

"שביט!" גערה בו כשהסביר לה, "לא אמרת לי שיש לך אחות!"

הוא נופף בידו בביטול. לא אחות. חצי אחות.

"אין כזה דבר, חצי אחות!" התנפלה עליו תמר.

הוא משך בכתפיו: עובדה.

תמר התעקשה: "אח זה אח!"

הוא לא ויתר: "וחצי אח זה חצי אח."

כעת התרגזה ממש: לה, סיפרה, יש אחים מנישואים שניים של שני הוריה.

הם האחים שלה לכל דבר, התריסה. אף אחד לא יגיד לה שנעמה ודניאל הם חצאי אחים!

הוא אינו כופר ברגשותיה כלפי הילדים שנולדו להוריה אחרי שהתגרשו, אמר, מדוד. אבל גם היא, הדגיש, לא תכתיב לו כיצד לכנות את בתה של אמו.

תמר קמה ללכת עוד לפני שנקוו אדי הקפה לכדי נוזל. יש לה פגישה, הסבירה. לגמרי שכחה ממנה. לא, היא לא יכולה להישאר אפילו לקפה. חבל רק שלא תכיר את אחותו.

אחותו למחצה, תיקן.

(עשרה חודשים מאוחר יותר, אחרי שהטיחה בו שהוא אגואיסט, מיזנתרופ וסדיסט, ולאחר שיעצה לו – "כי בכל זאת אכפת לי ממך" – ללכת לטיפול, הוסיפה, כמו לעצמה: "הייתי צריכה לדעת כבר אז." "מתי אז?" שאל אותה. "אז, גיחכה, "לפני שבאה אחותך.")

עד שהופיעה נוגה, כבר רתח הקפה שהכין לתמר ולו. הוא הושיב אותה על הספה הקטנה בחדר העבודה שלו, ששימש לו גם חדר אורחים, והגיש לה אותו בחגיגות. נוגה הודתה לו, ושאלה אם תוכל לקבל קצת חלב. "דווקא יש," אמר, מוציא מדלת המקרר את הקרטון שהכין לתמר. "אם את מתעקשת להרוס קפה טוב, הוסיף.

וכשישבה מולו, מהססת לשתות את הקפה, פתח ושאל:

"אז מה מביא אותך אלי?"

היא באה להתייעץ איתו, הסבירה.

"איתי?" תהה. "על מה?"

היא עומדת להירשם לאוניברסיטה, אמרה. ואין לה מושג ברור מה כדאי

ללמוד. משהו במדעי הרוח, כמובן, אבל היא עדיין מתלבטת. אם יש לו המלצות, רעיונות...

"טוב," אמר לאחר רגע של שהייה. "אדם משכיל צריך לדעת קודם כול היסטוריה. אחר כך פילוסופיה..." כן, הוא היה ממליץ על תואר דו-חוגי בהיסטוריה ובפילוסופיה. כמובן, יש גם לימודים קלסיים, לימודי מזרח אסיה, מדע הדתות. סוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אם כי הם תמיד נראו לו קצת שמאנים עובדי אלילים, סייג. ולגבי היסטוריה, נזכר והזהיר, היסטוריה כללית. לא יהודית. יש שם אולי שני קורסים ששוים משהו, ואותם תוכל לקחת ממילא במסגרת החוג להיסטוריה כללית.

"וספרות?" שאלה אותו כשגמר להרצות, מתחננת לאישור.

"ספרות," פסק, "צריך לקרוא. לא ללמוד."

אבל היא קוראת, נבהלה אחרתו לאשר. היא קוראת המון. כל דקה פנויה. עכשיו, למשל, היא קוראת את "נרקיס וגולדמונד", ואת "החיים כמשל". "החיים כמשל!" צחק צחוק של השתאות. "מישהו עוד קורא את זה היום?"

לא, אף אחד לא קרא את זה, סיפרה בגאווה. בקושי מצאה עותק בחנות ספרים משומשים.

הוא לא יכול היה עוד להתאפק. "תראי," הסביר לה, "מי לא קרא הרמן הסה ופנחס שדה בגיל ארבע-עשרה, אבל לבחורה בגילך זה באמת מגוחך." היא הביטה בו, מיואשת. "אבל מה, מה לקרוא?" שאלה.

הוא הסביר לה מה לקרוא. בשפת המקור כמובן. אנגלית, בטח, את זה אפילו אינו מזכיר. צרפתית, גרמנית, זה המינימום ההכרחי. אחר כך רוסית, ספרדית, אולי לטינית. שתתחיל בדוסטויבסקי. בתרגום. אין דבר. תומאס מאן. ג'וזף קונראד. ג'ויס, פרוסט, קפקא. "קפקא," חזרה אחריו, משננת.

את האמת, התחטאה נוגה, היא מעדיפה ספרות עברית. היתה לה מורה מעולה לספרות. מורה נפלאה. היא הצליחה לגרום לה ממש להתאהב בספרים, לקרוא הרבה מעבר למה שהוגדר בתוכנית הלימודים. הן עדיין עומדות בקשר, ציינה בגאווה: כמעט שנתיים לאחר שסיימה את לימודיה. מיכל, זה שמה של המורה, הסבירה, המליצה לה לקרוא את דוד שחר. היא הציצה בו, חוששת.

כן, השיב, אדיש. למה לא. דוד שחר.

"היא הציעה לי לקרוא גם את 'התגנבות יחידים'. היא חשבה שזה יתאים לי במיוחד עכשיו, בצבא..."

הוא הינהן בלאות. אפשר גם "התגנבות יחידים".
"ויעקב שכתאי", התלהבה אחותו. "היא אמרה שווה לעשות מאמץ,
אפילו שזה לא קל..."

בהחלט, אמר. אפשר גם שכתאי.
כעת החלה לספר לו על מיכל. מורה נפלאה, אמרה. חיה למען הספרות,
אבל השירה היא אהבתה האמתית. השירה, הסבירה להם, היא הצורה
הספרותית הצרופה ביותר. שירה טובה עובדת קודם כול על הרגש. על הלב.
שירה טובה צריכה לגעת, דיקלמה בהתלהבות, לרגש, לעשות מחנק בגרון,
להחטיף אגרוף בכטן...

הוא התלבט אם לומר משהו. לא. מה היא מבינה בכלל. מה היא יודעת על
יופי צורני צרוף. על שורה שקולה, מושלמת. על פסקה עשויה בלי פגם, זוות
מדויקת של השתברות קרני אור בפיסת זכוכית. מחנק בגרון ואגרוף בכטן. את
זה היא מבינה.

"היא מעריצה את אבא שלך, מיכל. היא לימדה אותנו שני שירים שלו,
אפילו שהוא בכלל לא בתוכנית הלימודים."

הוא החווה בפניו לסמן שהדבר אינו מעלה ואינו מוריד מבחינתו.

"סיפרתי לה על הקשר שלי לאייר הר נבו. היא התרגשה נורא."

אחותו של בנו, נזכר באותו ערב לזכר אביו.

"היא אמרה שזה לא מפתיע שגם אני כותבת."

"את כותבת?" נחרד. והוא חשב שדילג כבר מעל המשוכה הגבוהה ביותר
של ביקורה.

כן. היא כותבת. כבר כמה שנים. עד עכשיו בעיקר שירה, אבל כעת התחילה
גם פרוזה. יש לה הרבה מה לספר, ככה היא מרגישה. היא צעירה עדיין, כן,
אבל היו לה חיים לא רגילים. כלומר, חיים שלה היו רגילים, אבל יש לה רקע
מעניין, מיוחד... ולכן היא פונה אליו. שיקרא מה שכתבה. שיחווה את דעתו.
אם צריך לתקן, אדרבה, שיעיר לה. היא תתקן בשמחה. ואחרי שתגמור לערוך
וללטש, אם יוכל... אם יסכים, בבקשה, לעזור לה לפרסם. כן, היא יודעת
מספיק על עולם הספרות כדי להבין שללא קשרים אין כמעט סיכוי שיפרסמו
מה שכתבת. והוא הרי מקושר, מחובר, מכיר סופרים, עורכים, מבקרים...

"לא!" נבהל, כשראה שהיא עומדת לשלוף צרור דפי נייר מתיק החיילת
השחור. ומיהר לפרש, שולף את כל כלי הנשק שבאשתו, משתמש בערבוביה
באבני קלע, אלות, גז מדמיע וסילוני מים: הוא לא מכיר אף אחד. לא סופרים.
לא עורכים. הוא בסך הכול מתרגם לא נחשב במיוחד. אין לו שום השפעה.

ולא, אין טעם שיקרא את יצירתה. הוא מחמיר מאוד מאוד. גם עם עצמו. אין אצלו הנחות. אין מקרים מיוחדים. ומה אם יאמר לה שמה שכתבה חסר ערך? חסר תקווה? הרי סתם תיפגע. לא חבל? ואם כבר מדברים, הוא אינו מבין את הדחף הזה, לכתוב בכל מחיר. מה הבהלה? לאן היא ממהרת. קודם שתחיה. תלמד משהו. קודם שתקרא משהו. כולם היום כותבים, כותבים, בלי לקרוא כלום. בשביל כל דבר היום צריך תעודה. אין אפילו מזכירה פשוטה בלי ביי-איי. רק כדי לכתוב לא צריך כלום. אפילו לא לדעת לאיית. אם היא כל כך רוצה לכתוב, הטיח, שתלך לסדנה לכתובה ספרותית. כן. זה רעיון מצוי. שם ייתנו לה הערות בונות, היא תפגוש אנשים כמותה, תקבל אפילו תעודה לתלות על הקיר...

היא שתקה, נזופה. נעלמה האישה הצעירה החצופה, שרגע לפני כן דרשה שיעזור לה להוציא לאור את יצירותיה, לא פחות. וכעת, משחלפה הסכנה, התחרט – לא, מובן שלא התחרט על שהרף את המתקפה הלא-צפויה הזו – אלא שכעת תהה אם לא יכול היה להסתפק בפחות מזה. עכשיו נעלבה. הוא עוד עלול להידרש לפייס אותה. ושיחת הטלפון מאָמו... אז נכנע, מישכן את עתידו, הבטיח שאם תתמיד, אם לא תיוואש, בעוד שנתיים, לא, שלוש שנים...

אבל זה בכלל לא היה משהו מפרי עטה שרצתה לתת לו, הסבירה נוגה. להפך. כעת הוציאה מתיקה את ספר התרגומים שלו, משירי לרקין, "התשוקה להיות לבד". מה עושה אצלה העותק שנתן לאָמו?
זה הספר שלה, הסבירה נוגה. היא רכשה לה עותק משלה, עכשיו כשהיא עומדת ברשות עצמה. וכעת היא מבקשת ממנו שירשום בו הקדשה. זה הכול. היא הושיטה לו את הספר. הוא כבר ראה את הציפייה שפוכה על פניה, את הלהט לראות מה יכתוב.

שוב גאתה בו התנגדות. "אני לא טוב בהקדשות."

היא תפסה בספר ביתר חוזקה, עדיין מביטה בו.

"גם לאימא לא כתבתי הקדשה."

הנה לה. הוא פוננה אליה בפמיליאריות שלכמותה לא זכתה ממנו מעולם. מתוודה על חולשתו בהקדשות. מכנה "אימא" את יולדתם המשותפת. אבל היא עדיין הביטה בו בתחינה, כמעט תוחבת את הספר לידיו.

"אז תמצא, הפצירה, משהו..."

מה בדיוק היא רוצה. אילו ידע, היה לו קל יותר להיפטר ממנה. האם היא מבקשת לה הקדשה רגשנית, "לאחותי", אולי גם "באהבה"? או אולי היא

מחפשת מילות עידוד מידו, משהו שיחזק את ידיה, ידרבן אותה להמשיך בכתביה? אילו רק יכול היה למצוא איזה ציטוט הולם. משהו מלומד דיו להותיר עליה רושם, אך פשוט דיו כדי שתוכל לרדת לעומקו. אמירה כללית וירדועה, ועם זאת, שתהיה לה איזושהי נגיעה אליה, לחייה שלה. הוא הפך והפך, בעוד הספר מונח בידו, ועיניה המצפות, המושפלות, מעיקות עליו והופכות את המשימה ללא אפשרית. ראשית, מגבלת השפה. לא לטינית, לא גרמנית, לא צרפתית. אנגלית, וגם זה בקושי. ועברית. הוא העביר לנגד עיניו פסוקי תנ"ך, מדרשי תלמוד, את כל מסכת אבות וספר קהלת, פישפש בהמלט והמלך ליר, עוד ארבע-חמש סוגות של שקספיר. לשווא. הוא פנה אל מילטון ורדן. יוכל לומר לה שאלה שורות שאביו אהב. מה אכפת לו. הוא ניסה את אליוט, אודן, טד יוז, שוב חזר לקהלת. כבר נטל את העט בידו, עמד לרשום בכתב ידו היפהפה, המסולסל, "ויותר מהמה, בני, הזהר: עשות ספרים הרבה", ואז, כשהעט כבר נגע בנייר, עצר. יש! ביקש לצעוק. מצאתי. משהו הולם מזה לא ניתן אפילו לשער. ציטטה מכובדת, "לועזית", מהספרות העולמית, אך אפילו היא תוכל לקוראה מבלי להזדקק למילון. מובאה מוכרת, ודאי, לכל אדם משכיל, אך לבטח חרשה לחלוטין בעבורה. מילים המתייחסות ישירות אליה ממש, אולם האירוניה שבהן ללא ספק תיחסך ממנה כליל. והוא הרים את ידו האוחזת בעט והסיע אותה מצדו הימני של הנייר אל השמאלי, ובכתב יד לא פחות יפה, נזהר מלחבר את האותיות, שמא יקשה עליה לקוראן, רשם:

Ever tried.

Ever failed.

No matter.

Try again.

Fail again.

Fail better.

הוא הביט בה קוראת בחרדה, באטיות מופלגת, מתאמצת לפרש את הכתוב כאילו היה פסוק מפי האורקל.

"זה יפה כל כך," חייכה אליו נוגה בחשש. "כתבת את זה עכשיו?"

במקום?"

הוא צחק בהנאה, צחוק משוחרר שהיתה בו גם שמחה על שנפטר מהמטלה הלא-נעימה שנכפתה עליו, גם לגלוג לבורותה של אחותו, לתמימותה, ועם

זאת, גם הנאה דקה נשזרה בו, על שמיישהו, ולו גם פתיה כנוגה, מסוגל להאמין שכתב את הדברים בעצמו, ועוד תוך רגע, כמו לפי הזמנה.

"בקט, הסביר לה, עדיין מגחך.

"בקט?" שאלה נוגה, מבוהלת.

"כן, בקט, חזר על דבריו, נהנה ממבוכתה. "סמואל בקט. 'סופמשחק'?

'מחכים לגודו'?"

סוף סוף ניצת משהו במבטה. כן. "מחכים לגודו". ודאי ששמעה. דיברו על זה בבית הספר. תיאטרון האבסורד. הם למדו את "הכיסאות", של יונסקו. גם זה תיאטרון האבסורד, הביטה בו, מבקשת אישור, נכון?

הוא הניד בראשו, סבלני ומלגלג. בהחלט. תיאטרון האבסורד.

כבר מחר, הבטיחה לו נוגה, תחפש בספרייה את "מחכים לגודו".

אין שום מניעה, אמר לה. מחזה מומלץ ביותר. אלא שאת הציטטה הזו לא

תמצא שם.

נראה היה שהתאכזבה. "לא?"

"Worstward Ho!", הסביר לה.

"מה?...?"

"Worstward Ho!", נקב שנית בשם היצירה. "זה מין רומן... יצירה

בפרוזה. וזה מופיע שם, בתוך משהו שאחת הדמויות חושבת."

"זה מקסים!" כעת קראה שוב בשורות שרשם לה. "כל כך נכון. אפילו

שקשה להבין איך זה יכול להיות, להיכשל יותר טוב. זה ממש אוקסימורון."

"אוקסימורון, כן, חייך לעצמו. "אני רואה שבכל זאת לימדה אתכם משהו

המורה שלך, איך שלא קוראים לה."

ודווקא עכשיו, כשאפילו לא התכוון ללעוג, התעוו פתאום פניה וצל הכהה

אותם, והיא השפילה את עיניה, כאילו כל הסיכות הדקות שכיוון אליה עד

עתה ננעצו בבת אחת בבשרה. אין לו בָּרָה. כעת עליו לפייס אותה במשהו.

אלא שאין לו במה. אזלו הציטוטים.

"את יודעת," פנה אליה, "בגלל השורה הזאת נעשיתי מתרגם."

פניה זרחה. "באמת?" שאלה, לא מאמינה לכבוד שנפל בחלקה.

"כן."

היא הביטה בו, אסירת תודה על גילוי הלב-הלא-מצוי. "איך?"

לא, אין לו שום כוונה לתאר לה איך בא אל אביו באחר צהריים של יום שישי, השעה הקבועה של ביקורו, ועמד והמתין עת ארוכה עד שנענו דפיקותיו, ואביו, לא רענן משנת אחר צהריים של ערב שבת, אלא קמוט ואפוף אדים משנת לילה כבדה שלאחר שכרות, פתח את הדלת. מה, תהה כשראה אותו, כבר ארבע? הוא הושיב אותו במטבח להשגיח על הקפה השחור שבישל לשניהם, ופרש לחדר האמבטיה. כשחזר משם, ראשו עטוף במגבת אדומה, כבר הספיק שביט למזוג את הנוזל החום העכור לשתי כוסיות מתכת. אביו הגיש לו קופסה קטנה של ריבועי שוקולד מרייר. דוק עכרכר, לבנבן, כיסה את הטבליות, אבל השוקולד היה מתוצרת חוץ.

"אה, התענג אביו על הקפה. "אתה לא שותה?"
 "יש חלב?" העז וביקש.

"חלב?" התפלא אביו. "מה אתה, תינוק?"

הוא השפיל את עיניו והמתיק, במקום זאת, את הקפה שלו בשלוש כפיות סוכר, על אף שהשתדל ככל יכולתו להתנזר מממתקים, בגלל פצעי הבגרות. אחר כך הושיט יד מגששת אל חפיסת הסיגריות של אביו:

"אפשר?"

אביו הופתע: "אתה מעשן?"

"כן, בטח, שיקר, ואביו הושיט לו את החפיסה:

"אימא שלך יודעת?"

הוא הוציא לעצמו סיגריה.

"היא תהרוג אותי," גיחך אביו וקירב אליו מצית בווער, מרוצה בעליל

מעוגמת הנפש שהוא מסב לגרושתו, ולו גם בלי ידיעתה.

לשמחתו, הצליח לעשן את הסיגריה כולה מבלי להשמיע ולו שיעול קל, וכשכילה אביו את רוב המשקה שלו, העז סוף סוף לפנות אליו. הוא רוצה להראות לו שני שירים שכתב. שיגיד לו מה דעתו. בכנות. אם שיריו אינם ראויים, מוטב לו לשמוע זאת ממי שהוא מעריך את דעתו ואת כישרונו. אביו, במפתיע, נטל ממנו בחדווה את הנייר הכתוב בכתב ידו: ממש שש למשימה. הוא יקרא אותם כאילו נכתבו על ידי משורר של ממש, הוהיר, לא נער בן חמש-עשרה. מובן, מובן, נבהל שביט לאשר. מרוכז, רציני, ריפרף אביו על פני המילים, וכשסיים פנה אליו:

"נו, שביט, איך אומרים, Try again. Fail again. Fail better."

הוא חטף את דף הנייר מאביו, ממלמל דברי התנצלות כבושים, ורק כדי שיהיה לו לאן להוליך את החרפה, שאל את אביו מנין לקוח הציטוט שהשמיע באוזניו זה עתה.

"בקט", אמר אביו.

"מחזה?"

דווקא לא, חייך אביו בניצחון. משהו בפרווה. מעין רומן. יצא לאור ממש לא מזמן. שנה-שנתיים. כן, גער בו, ודאי שבקט חי עדיין, מה עלה על דעתו. מה? את השם הוא רוצה? Worstward Ho! לא, לא, לא Westward. Worstward. אם כי משחק המילים מכוון, אלא מה. אביו השתתק, נהנה לענות אותו באידיעה: האם ימשיך או יפסיק כאן?

"...יש בו, כמוכן," כעת נשען אביו לאחור, מחייך בהנאה, "רמיזה ל-Westward Hoe של ובסטר וֶדְקֶר." הוא עצר לרגע ובחן בסיפוק את ההבעה האטומה על פני בנו. "וגם ל-Westward Ho! של צ'רלס קינגסלי, הוסיף, אגבית. "אבל יש כאן גם איזה הרמז ל-'westward ho' של ויולה, 'הלילה השנים-עשר', פירש לו, כלועג מראש לבורותו. "שם הביטוי קשור לדימוי של החיים כמסע מערבה, עד לסוף הבלתי-נמנע." כעת נראה שנהנה ממש מההרצאה שהזדמנה לו לפני קהל להוט. "שלא לדבר על ג'ון דון," העיר כבדרך אגב, "Riding Westward, Good Friday 1613. אגב, בקט נולד ביום שישי הטוב, ידעת?"

אביו סיים את דבריו, מרוצה מהדרשה שהרביץ בו, והוא היה אסיר תודה על ששני שיריו נשכחו, וכעת רק ביקש מאביו שירשום לו שוב את המילים שהשמיע לו, שמהן זכר רק את סופן: Fail better.

ומשך כל השבת הסתובב ומילמל לעצמו: Try again. Fail again. Fail better. לכתוב שירה חדל, אבל המילים לא הניחו לו, והוא גילגל אותן שוב ושוב, Try again. Fail again. Fail better.

מדוע, תהה, נשמעות המילים הללו טוב כל כך באנגלית, ואילו בעברית צלצולן עילג. חייבת להיות דרך להביא גם לעברית את המילים הללו, לכל הפחות משהו מהן. Try again. Fail again. Fail better: בבקרים, בשיעורים משמימים, אחר הצהריים, בין משוואות שהתקשה לפתור לבין השירים שהשמיע הרדיו, מצעד הפזמונים הלועזיים. בערבים, שעה שהסתגר בקיטונו מפני אמו ובעלה והתינוקת המייבבת. בלילות, בעת שהתקשה להירדם, מקווה לישועה מתוך דמדומי השינה. Fail better. להיכשל טוב יותר. והרי רק הביטוי הזה הסב לו צרות צרורות. וכשהעז סוף סוף לשרבט

נוסח משלו על חוברת תרגילי הדקדוק שליוותה את המקראה לספרות אנגלית, כל כך נבהל כשהציץ בתוצאה, שתלש את הרף, מחץ אותו בכפו והשליך לפח האשפה:

תמיד נְסֵה,
גם אם תִכְשֹׁל,
רוברטו.
שוב נסה,
שוב תכשול,
יותר טוב.

עד היום חולף בו זעזוע של בושה. מה פתאום רוברטו, מי זה בכלל רוברטו? כאילו השיר כולו הוא מעין תדריך מפי המשורר לאחד, רוברטו שמו. ומה פשר ה"תכשול" המגוחך, המלאכותי? הוא מוכרח למצוא חרוז אחר, או לוותר על "יותר טוב". חרוז אחר לא נמצא לו, פרט לשני הלא-יוצלחים, "קונצ'רטו" ו"ברטה". בלית ברירה ויתר על "יותר טוב", ושוב הפך ונבר בשורות, חיבר וחיסר וצירף, והיפך וניסה בכל כוחו, עד שלאחר יומיים רשם על העמוד האחרון של מחברת ההנדסה החלקה את השורות שרקח:

תמיד נְסֵה.
אם תִכְשֹׁל –
אל תוותר.
נסה שנית.
שוב תִכְשֹׁל,
אך טוב יותר.

זה כבר היה תרגום. לפחות לכאורה. ודאי היו כאלה שהיו מוכנים לקבלו כפי שהוא. אלא שהוא היה עוד פחות מרוצה. זה אמנם לא עלוב כגרסה הקודמת, אבל מה פירוש אותו סרח עודף, "אל תוותר", שהדביק לבקט, אשר הפך את התרגום כולו ליצירה הראויה לפאר את קיר משרדה של מש"קית תרבות, חרוזים דידקטיים שקורא החניך המצטיין במסיבת הסיום של קורס קצינים? ועוד יותר מזה הפריעה לו השורה האחרונה, אותה נקירת סְטָקטו של המקור, שהפך לגעייה ארכנית בתרגומו. הוא חייב למצוא דרך לתפוס את השחף

הדואה לרגע, ומיד ממריא עם שלל: Fail better.
אבל גם מהתרגום הבא, ששירבט על גב מעטפת חשבון החשמל שהגיע
בדואר באותו יום, לא היה מרוצה:

שְׁבַע נִסָּה.
שְׁבַע תִּפּוּל
אֲפִיִּים.
וְשׁוֹב נִסָּה.
וְשׁוֹב תִּפּוּל.
אֶךְ טוֹב כִּפְלִיִּים.

כמה שנה את ה"שבע" התנ"כי, שנראה לו קודם לכן אלגנטי כל כך. ו"תיפול
אפיים" הארכאי, שלא לדבר על החרוז אפיים-כפליים. וכל הזיווג העלוב הזה
לשם שורת סיום, שאינה טובה בהרבה, אם בכלל, מקודמתה. עכשיו נואש.
לרגע השתעשע בתרגום פרוזאי, מילולי:

לְעוֹלָם תִּנְסָה.
לְעוֹלָם תִּכְשַׁל.
לֹא חֲשׁוֹב.
נִסָּה שׁוֹב.
תִּכְשַׁל שׁוֹב.
תִּכְשַׁל יוֹתֵר טוֹב.

מישהו אחר במקומו כבר היה מוותר, אבל השורות לא הניחו לו, והוא החליט:
עד שימצא נוסח שיניח את דעתו, לא ירפה. ונוסח שהניח את דעתו לא נמצא
לו, גם כששירבט, ביום חמישי, בשולי מחברת האנגלית שלו, לצד המקור
שאותו הקדים לרשום מראש – תירוץ מוכן למקרה שתתפוס אותו המורה:

אִינְסַפּוֹר נִיִּסִּית
וְנִכְשַׁלְתִּי.
לֹא חֲשׁוֹב.
שׁוֹב תִּנְסָה.

ותיכשל,
יותר טוב,
שוב.

מדויק, כן. והחריזה לא רעה. לפחות במצלול. אבל דלה משהו בכל הנוגע לתוכן. חשוב-שוב. וחבל שנאלץ לדחוק אחורה את "יותר טוב" ולסיים ב"שוב" סתמי. מה גם שהדחיקה של "יותר טוב" לאחור הופכת את התרגום כולו למעורפל, דר-משמעי: האם תיכשל יותר טוב או שמא יותר טוב שתיכשל? וביום שיש לך את ילקוטו ואת הכריך שהכינה לו אמו, ויצא מהבית, אבל לא הלך לבית הספר, אלא נסע באוטובוס לתל אביב, לרחוב דיזנגוף, וחפש בית קפה לא רועש מדי אבל גם לא נטוש, וליד פינת ז'בוטינסקי מצא קונדיטוריה נשכחת כמעט, התיישב בה והזמין לעצמו נס קפה על בסיס חלב, מתעלם מעוגות הפרג והשמרים שעמדו סמוך כל כך אליו, בחלון. מתיקו שלף את הפנקס שקנה כדי לכתוב בו שירים, שאת דפיו הראשונים תלש והשמיד, ואת עט הפרקר שקיבל מאמו ליום הולדתו – עט ששמו ושם משפחתו מוטבעים בו – והתחיל מחדש. אחר הצהריים, כשהמתין לאביו על המדרגות, כבר יכול היה לפזם לעצמו, לא בלי סיפוק, את הנוסח שהכין:

אינספור נסה
ותיכשל
כל פעם.
שוב תנסה.
שוב תיכשל.
וזה הטעם.

זה כבר כמעט מצא חן בעיניו, על אף שביב הדידקטיות של "וזה הטעם". וכשהוסיף וגילגל את המילים – אביו כבר איחר בארבעים דקות – החליט לתקן מעט את הסיום:

שוב תנסה.
שוב תיכשל.
אבל בָּטעם.

ועד שהופיע אביו, שעה ורבע לאחר השעה שנקבעה, כבר הספיק לשנות את הנוסח עוד פעם אחת:

שוב תנסה.
שוב תיכשל.
בטעם.

אבל איך יתרץ לאביו את התרגום הזה, איך יראה לו אותו? על כך לא חשב. איך ישלוף פתאום נייר, מה יאמר לו: אגב, לגבי מה שציטטת לי בשבוע שעבר, במקרה יש לי תרגום?...

אלא שאביו הושיע אותו. כשישב מולו, לוגם מהקפה השחור שהכין לשניהם, שולח יד, כבקי ורגיל, אל חפיסת הסיגריות שביניהם, שאל אביו: "אז מה? אין לך איזה שיר להראות לי?" והוא השיב, לא, שיר אין לו, אבל תרגום דווקא יש. במקרה השתעשע בזמן שהמתין לו על המדרגות וניסה לתרגם את השורות שהשמיע לו לפני שבוע. Fail better, הזכיר לו, למראה פניו האטומות, ואביו התעורר מיד: "נו, נשמע, ועצם את עיניו להיטיב להתרכז. "לא רע, שביט, לא רע, פסק, מחייך לעצמו, כשפקח את עיניו. והוא היה נרעש ומאושר כל כך לשמע דברי השבח של אביו, ומאוד רצה להתענג על המחמאה הנדירה הזו, למצותה עד תום, ולכן הוסיף וסיפר שהיה לו נוסח אחר, מדויק יותר, אבל..."

"רק חמורים מתרגמים מדויק!" התלהט אביו. "כמו איזה צייר רחוב שמצייר פורטרט שיהיה 'דומה'. בשביל לתרגם מדויק צריך מילון, "סינן בבוז. "אבל רק משורר באמת כותב את השיר מחדש."

"וחוץ מזה, "ניסה לשוב אל הנקודה שבה הפסיק אותו אביו, "גם אם התרגום לא מושלם, זה לא משנה, כי בדיוק על זה מדבר השיר..."
אבל אביו הביט בו בלגלוג: "שביט, אמר, "מתרגם זה יפה מאוד. אל תהיה לי גם מבקר ספרות."

"אבא שלי ציטט לי את זה פעם, אמר עכשיו לנוגה. "מצא חן בעיני הצירוף Fail better, ניסיתי לחשוב איך אפשר להעביר את זה לעברית..."
עכשיו, כששיתף אותה בראשית דרכו הספרותית, העזה פתאום: "רציית לשאול אותך משהו קצת אישי. אפשר?"
הוא הביט בה, מצפה להמשך.

"למה אתה מתרגם דווקא מאנגלית? פשוט, זאת שפה שרוב האנשים

יודעים ממילא. אתה יודע כל כך הרבה שפות אחרות... לא, "נמלכה בדעתה, ב"בעצם רצייתי לשאול למה... למה אתה רק מתרגם? אין לך חשק לכתוב משהו משלך? משהו... מקורי?"

הוא גיחך, מגלגל את שאלתה: למה אתה רק מתרגם. שאלה מצוינת, קבע. למה לתרגם בכלל, שאל אותה. אם היא חושבת שהמתרגם הוא מעין מיסיונר שתפקידו להעביר את כתיבי הקודש לשפת הזולו, שידעו הילידים את תוכן הבשורות, אז היא צודקת בהחלט: אין טעם לתרגם, ודאי לא מאנגלית. אבל האם אי פעם עלה על דעתה שהתרגום הוא יצירה מקורית לכל דבר? למה הקדיש בוריס פסטרנק את מיטב כוח היצירה שלו כדי לתרגם את שקספיר לרוסית? למה בילה סופר בעל אגו עצום כמו נבוקוב עשר שנים בתרגום "יבגני אונייגין" לאנגלית? למה, אם כבר מדברים, תירגם בקט את עצמו מאנגלית לצרפתית ומצרפתית לאנגלית? כדי לסכם את התוכן מספיקים פקיד זוטר ונוטריון. אבל רק יוצר אמתי, הטעים, יכול לתת חיים ליוצר אחר בשפה אחרת ובזמן אחר. האם חשבה כמה אתגר, כמה פתרונות מקוריים, כמה יצירה יש בתרגום – אפילו של שתי שורות פשוטות כמו Try again. Fail again. Fail Better?

היא הביטה בו בהערצה. "תגיד, שאלה, אתה מאמין שזה נכון?"
"מה?"

"שאפשר להיכשל יותר טוב."

"את שואלת באופן כללי, נהנה להביך אותה, "או בעניין הכתיבה שלך?" היא השפילה את עיניה לרגע. "בעניין הכתיבה, הודתה. "להיכשל ממילא תיכשלי, הבטיח לה. "השאלה היא אם תצליחי להשתנות. להיכשל אחרת. או שתיכשלי בדיוק כמו קודם."
נראה שהתאכזבה. "אז בכל מקרה אתה נכשל?"
"כן."

"כולם?"

"כן. רק שמי שמוכשר לומד לעשות את זה יותר טוב."
"אז אפשר להיכשל יותר טוב, קבעה, תקווה בקולה. "אפשר לשפר, לערוך, עד שיוצא משהו טוב."

"תלוי, ענה. "כמו בבישול. לפעמים מתקנים את התיבול, וזה מספיק. לפעמים צריך להכניס לתנור לעוד קצת זמן. לפעמים כל מה שאפשר לעשות זה לתת את זה לכלב לאכול. ולפעמים גם הכלב לא מוכן לגעת בזה."
היא צחקה. "פעם, כשהייתי קטנה, הכנתי עוגיות. הן נשרפו לי בתנור ונהיו

כאלה שחורות ומכווצות. נתתי אותן לכלב של השכנה, אבל הוא לא רצה." "הנה לך", אמר.

5

ואולי בכלל מכתב. רק את עצמו הוא יכול להאשים. והרי הוא זה שהמליץ לה, אז, לקרוא קפקא. עכשיו יחכה לו "מכתב לאחי".

"...אני יודעת בדיוק מה אתה חושב כשאתה קורא את המכתב הזה. מי אני בכלל שאני מעזה לכתוב. אין לי טיפת דם משוררים. איך אני מתיימרת להתייחס על השושלת של אייר ושביט הר נבו. נכון, אולי אין לי כישרון כמו של אבא שלך ושלך, אבל אני אחותך. אתה יכול להתכחש לזה, אבל זו עובדה. אני האדם הקרוב אליך ביותר בעולם מבחינה גנטית. אם מחר תצטרך תרומת כליה או מוח עצם, אני האדם הראשון שאליו יפנו הרופאים. ואני אתרום בשמחה. איך אנחנו יכולים להיות רחוקים, אם תשעה חרשים שחינו ברחם אחד. אם כבר מדברים על אימא, היא שאלה אותי לא מזמן למה אני לא מתייעצת אתך בנוגע לכתובה שלי. אני חושבת שהיא מרגישה שאני פוחדת ממך, אבל לא מסוגלת להודות בזה. קשה לה לקבל את זה ששני הילדים שלה הם זרים זה לזה. אתה אומר עכשיו, צריך שניים לטנגו. למה רק אתה אשם. אבל אתה הגדול. אתה הבכור. אתה היית שם כשנולדתי, ולא תינוק או ילד קטן. בן ארבע-עשרה – כמעט מבוגר. אתה זה שניגן את אקורד הפתיחה. לי נשאר רק לענות. אף פעם לא התנהגת אלי כמו אחים אחרים. אתה שואל: מה היא רוצה ממני? מה עשיתי לה? השאלה היא, מה לא עשית. לא אכפת לי אם היינו רבים, מקללים אחד את השני, הולכים מכות, כמו כל האחים. אבל אפילו את זה לא נתת לי. אף פעם לא התייחסת אלי. כאילו אני אוויר.

...לפני ההלוויה של אבא שלי שמעתי את אימא מדברת איתך בשקט, שאני לא אשמע. 'בשביל נוגה', היא ביקשה: 'שתרגיש שיש לה מי שאומר קדיש בשבילה'. לא שמעתי מה ענית לה, אבל את הקדיש קרא בסוף בְּנֵי הַבַּעַל של החברה שלה, ציפי. אחרי ההלוויה באת אלינו. ישבת בפניה, קראת איזה ספר, לא דיברת עם אף אחד. בתשע וחצי, אחרי שכמעט כולם הלכו, התכוונת לצאת. רצתי אחריו לדלת. ביקשתי ממך להישאר. הסברת לי כמו לילדה קטנה שכבר מאוחר, אתה צריך לחזור הביתה. כאילו שאני לא יודעת שאתה לא הולך לישון לפני שתיים בלילה. אמרתי שאתה יכול להישאר לישון. שאני

אפנה לך את החדר שלי. לא בשבילי ביקשתי. בשביל אימא. לא רציתי שנהיה
לכד בלילה הראשון. אבל איך שאמרתי 'להישאר לישון', ראיתי את העיניים
שלך מתכווצות ואת הנחיריים מתרחבים בכוון, ואז אמרת: 'את לא הבנת. אני
לא יושב שבעה. אבא שלי לא מת.'

...פעם, כשהייתי עוד קטנה, שמעתי אותך מתווכח עם אימא: 'חצי אח
זה לא אח.' אפילו עוד לא ידעתי אז מה זה חצי אח. היום אני יודעת: הכול
שטויות. יש חצאי אחים שהם יותר מאחים מלאים. ולנו אין אחים אחרים. לא
לי ולא לך. אחרי שאימא... כשאימא לא תהיה, לא יהיה לנו אף אחד בעולם.
רק אחד את השני...

...באתי אליך אז, כי הייתי מוכרחה לדבר עם מישהו על הכתיבה שלי.
הרגשתי בודדה כל כך, ולא היה לי אף אחד אחר לדבר איתו. איך הסתכלת עלי
כשנכנסתי. אני זוכרת איך שאלת, כשהתיישבתי: 'אז מה מביא אותך אלי?'
כמו רופא שאלת: מה מביא אותך אלי? מה הבעיה שלך? דיאגנוזה. פרוגנוזה.
איזה סם שידכא את הסימפטומים. לא. בעצם אפילו לרופא היתה יותר סבלנות
מִךָ. מה הלחיץ אותך, ממה פחדת כל כך? איך נרתעת ברגע שגיליתי לך
שאני כותבת, לא, לא, רק אל תראי לי, כאילו התקרבת אליך עם מזרק מלא
נגיפים קטלניים, מוכנה לדקור אותך... רציתי לשכנע את עצמי שאתה עושה
את זה לטובתי. שרק בשבילי אתה נוקשה כל כך. כמו שאומרים, חוסך שבטו.
שלמרות הרושם שאתה מתאמץ ליצור, אתה בעצם אדם עדין עם לב טוב, שלא
תעמוד בלהגיד לי שמה שכתבתי לא שווה כלום. אולי זה לא שווה כלום. קרוב
לוודאי שלא. אבל זה הסיפור שלי, ואני מוכרחה לכתוב אותו, ואם אתה לא
רוצה או לא מסוגל לקרוא, אתה יכול להפסיק עכשיו..."

6

הוא פנה משדרות ח"ן לרחוב דיזנגוף, טיפס לאטו בעלייה. היום העריב כבר,
וחום היום של ראשית האביב התנדף כמעט כליל. את כל אחר הצהריים בילה
בבית קפה, לא זה הקבוע, הסמוך לביתו, אלא זה החביב עליו פחות, האפלולי,
שמושביו לא נוחים – ובלבד שלא תתפוס אותו נוגה ותגיש לו את סיפורה.
כל היום טרדו אותו שבדי פסקאות מדומיינות וחצאי משפטים משוערים,
ועינו אותו לא בסיפור אוטוביוגרפי אחד אלא בתריסרי סיפורים. מהבוקר הוא
מתפלש במצולות שלולית השופכין ועדיין לא הגיע אל הקרקעית. ככה זה,

חשב בטרונייה, ממתין על שפת המדרכה עד שיוריק האור ברמזור: כל היצירות הטובות דומות זו לזו. כל היצירות הגרועות גרועות כל אחת בדרכה. אין לו ממה לחשוש, הרגיע את עצמו. לפרסם אין לה סיכוי.

ואם תפרסם? נחרד, יורד אל מעבר החצייה. מי יודע. היום מפרסמים כמעט כל דבר. הוצאות ספרים קיקיוניות צצות מדי שבוע. ובעצם, אפשר לחשוב מה מוציאות ההוצאות הרציניות. זה בדיוק החומר שהם מחפשים. האיכות לא מעניינת אותם. כולם, העורכים, היחצ"נים, מחפשים רק סנסציה. אם ייפול להם ליד דבר כזה... הוא ראה אותה, שרועה על כפולת עמודי צבע במוסף של סוף שבוע. כבר ניחש את התת-כותרות ואת הכיתובים שמתחת לתמונות: "הכתובה היא צורך נפשי שלי. אני מרגישה שאם לא אכתוב, אני אמות. זה סימן היכר של סופר אמתי." "תמיד הרגשתי קשר מיוחד לאייר הר נבו, הבעל הראשון של אימא שלי. כשהייתי ילדה, הייתי מדמיינת שהוא האבא האמתי שלי..." "אין לי כמעט קשר עם אחי. ניסיתי, אני עדיין מנסה, אבל הוא לא מעוניין. הוא אדם קר. קשה לו להראות רגשות. גם עם אימא שלנו אין לו כל כך קשר..."

בקיוסק ברחוב קינג ג'ורג' התעכב לרגע והציץ בשעון. שבע וארבעים. הוא יגיע בזמן. אפילו יכול להרשות לעצמו לקנות משהו לאכול. אבל הכריכים כבר אזלו בשעת ערב זו, וכל מה שיכול המוכר להציע לו היו כעכים מהבוקר, זרועי מלח גס. הוא התלבט לרגע, ואז נטל מהמקרר חטיף גליתת קרמל מצופה בוטנים ושוקולד, והוסיף בקבוק מיץ אשכוליות. הוא חצה את גן מאיר, שהתרוקן בינתיים מאמהות וילדיהן, התיישב רגע על ספסל והניח לצדו את בקבוק המיץ, כדי שיוכל לקלף בנוחות את העטיפה מחטיף הגלידה. כשסיים, הסתובב עוד מעט בגן הריק לחפש פח אשפה. אביו נהג לעבור כאן. בייחוד אהב את שֶׁדֶרֶת הדקלים החוצה את הגן. "טיפה של יופי בתוך הכיעור מסביב," היה אומר. רק הצלליות הגבוהות של עצי התמר נראו עכשיו. אור הפנסים ריצד על פני הברכה עם חבצלות המים. במחזור השירים שלו על גינות תל אביב היה לו גם "השיר על גן מאיר". זה מה שהוא מנסה לעשות בשירים שלו, אמר לו פעם אביו. טיפות של יופי בים של הכיעור מסביב. הוא שקל אם לפתוח כך את דבריו, בערב המיוחד לציון חמש שנים למותו של אביו, שעמד להתחיל בעוד רבע שעה בבית ביאליק. גלי, מתאמת אירועי התרבות של בית ביאליק, לא נתנה לו שום הנחיה. כל דבר שימצא לנכון, הסבירה, כששאל על מה עליו לדבר. כמה מילים אישיות על אביו. או, אם לא מתחשק לו, אולי פשוט יקרא כמה משיריו של אביו. או כמה תרגומים שהקדיש לזכרו, הציעה.

חוץ ממנו, אמרה, יבואו גם פרופסור בנימין שטורמן, המשורר והמתרגם יוחאי נבות ועוד זמרת אחת, את שמה לא הכיר, שהלחינה, כך סיפרה לו גלי, שיר של אביו לאלבומה האחרון. יהיה ערב מעניין מאוד, הבטיחה לו גלי. מכובד. כבר דיברה עם לא מעט אנשי ספרות. הבטיחו לה שיבואו. יהיה קהל.

יהיה קהל! נחרד פתאום. ערב מכובד. בית ביאליק. בנימין שטורמן. קרוב לוודאי פירסמו בעיתונים. נוגה ראתה. או שאמו. כל היום הוא בורח מביתו כדי להתחמק ממנה, ועכשיו תתנפל עליו, בנוכחות עדים, למסור לו את סיפורת. אין דבר, ניחם את עצמו. הוא ישב על הבמה, בין שאר הדוברים. היא לא תוכל להתקרב אליו. לא לפני האירוע, על כל פנים. ואחרי... תהיה לו הזדמנות לדבר עם בנימין שטורמן. לנסות לברר אם הגיע אליו ספר תרגומו האחרון, מבחר מהשירה האמריקנית בת זמננו. האם יש סיכוי שיכתוב ביקורת על ספרו? אולי אפילו מאמר ארוך יותר? הוא מקווה להחליף מילה גם עם יוחאי. כמה שמח כששמע מגלי שהסכים להשתתף באירוע. "הוא ידבר על הקשר של אייר הר נבו לשירה אנגלית קלסית", דיקלמה גלי. "הוא אמר לי שהוא מאוד מעוניין להשתתף. רגע, עצה, מבררת, "שמעת על יוחאי? אתה מכיר אותו?" הוא מכיר אותו, הרגיע את גלי. מכיר וישמח לראות אותו שוב. "שוב?" התעניינה גלי. כן, הסביר. הם למדו יחד באוניברסיטה. בחוג ללימודים קלאסיים. גלי צהלה: "יופי. יהיה ערב מצוין!" אחרי שהניח את השפופרת, החליט: זו ההזדמנות שלו לשוב ולדבר עם יוחאי. מאז היו מביאים בכל שבוע תרגומי שירה יוונית לסמינר שבו היו שניהם התלמידים היחידים, לא דיברו ביניהם. כמה פעמים נשבע שיתקשר אליו, שייפגש עמו. אלא שאין לו הזדמנות, ותמיד חשב שהוא עוין אותו בגלל הברלי הטעם ביניהם. כן, הוא היה יסודי, מדויק יותר, אבל יוחאי, כבר אז, היה זריז ממנו, ולהכעיס, גם אלגנטי יותר. הוא היה מתפתל ומתענה משך ימים, רק כדי להביא לשיעור תרגום רצוף צירופים דחוקים, בשורות שקוצצו או הוארכו בשתי רגליים, על פי הצורך, מקוטעות או מתנשמות באורכן, ובלבד שיהיה התרגום מדויק. יוחאי היה מזווג בתים אלקאיים וסאפיים מושלמים, מחסיר מהמקור ללא נקיפות מצפון, ודווקא הוא, שהקריב את התוכן בעבור המשקל, הצליח לכתוב שירים שלעתים קרובות נשמעו שוטפים, חסרי מאמץ, עבריים לכל דבר.

הוא טיפס במדרגות העולות לרחוב ביאליק, מבחין בשמחה שהקדים בעשר דקות. טוב מאוד. להקדים יותר מזה מביך. בבית ביאליק דלקו האורות. כבר בכניסה זיהתה אותו אישה בת גילו, כבדה מעט, שערה עוטף את לחייה העגלגלות בגלים רכים. היא הושיטה לו את ידה: גלי. נעים מאוד. הוא לחץ את

ידה, מאוכזב מעט. משום מה חשב שהיא משוחררת טרייה מהצבא. וכבר הועם במשהו זיוו של הערב, על אף שנזף בעצמו: מה זה משנה?
"יופי שבאת, אמרה לו גלי, ומיד ביקשה לעדכן אותו: "יש כמה שינויים בתוכנית. פרופסור שטורמן לא יוכל להגיע עקב סיבות שאינן תלויות בו. אבל, " הודיעה לו בעליצות, "הצלחנו לפצות על זה בגדול: הוא שלח לנו את חגית מאירי, תלמידה מצטיינת שלו לדוקטורט, ובנוסף, הבאנו גם משורר ידוע, שהיה חבר קרוב של אייר, יהודה איש שלום..."

"יודלה?" תהה שביט, ועד שהשיבה לו גלי, כבר ניחתה על שכמו השמאלית טפחת אדירים וקול סדוק, צרוד, הריע בשמחה: "שביט של עופכין!"
הוא הסתובב אליו:

"יהודה איש קריות."

האיש שלפניו נראה כאילו הנמיך והצטפד מאז התראו לאחרונה. מתי, באמת? בהלוויית אביו, קרוב לוודאי. אז היה איש מבוגר, וכעת – קשיש.
"הנה אתה, שמנצ'יק!" התלונן יודלה. "כבר חשבתי שאתה עושה לנו כמו הפרופסור הנכבד, ויברח. אז מה?" בחן אותו, מעביר יד בשעריו: "קפצה עליך הזקנה, אה?"

"אפשר לחשוב שאתה נעשה צעיר יותר."

"אה," נחר יודלה בבוז. "אני כבר שק עצמות. אלטע קאקער. עוד מעט יעשו גם לי ערב כזה."
"היית מת."

"או!" הריע יודלה. "אז בכל זאת נשארתי כמו שהיית. שמנצ'יק עם שער לבן, אבל שביט של עופכין: ג'ורה יש לך, אתה. רק לא ליפול לפה שלך. תגיד, יש לך סיגריה?"

יש לו. למעשה, הוא עצמו היה שמח לעשן סיגריה אחת לפני האירוע. אלא שקודם הוא צריך לעבור בשירותים.

"בוא," קפץ יודלה מיד. "אני אראה לך איפה זה. כבר בדקתי טוב טוב, אלא מה. אבל לא זויק לי עוד פעם אחת, לפני שמתחילים. אל תדאג, נספיק גם סיגריה. אף פעם לא מתחילים פה בזמן."

רק כשנתקל בדלת שירותי הגברים, הבין בבעתה: הוא עומד להטיל את מימיו במחיצת יודלה. יודלה עצמו לא נראה מוטרד כלל, להפך. כל הדרך לא חדל לפטפט בקדחתנות, וגם הכניסה אל חדר השירותים לא היתה לו עילה לחדול. "אה," גיחך, "עדין אתה," כשפנה הוא אל התא היחיד והסתגר בו. מעבר לדלת המשיך לשוחח עמו כמקודם. "מה אתה אומר על כבוד

הפרופסור? אה?"

הוא שתק, מתרכז בקילוח הדק, הבהיר, שנקווה אל האסלה.
"חושב את עצמו, התלונן יודלה. "ככה לבטל, אפילו לא טרחה להמציא תירוץ. עכשיו הוא כבר הפרופסור בנימין שטורמן, בשבילך. ואבא שלך, מסכן, כבר חמש שנים שוכב בקבר ולא יכול..."
רעש המים ששחררו ממכל ההדחה השתיק את יודלה.

"...עם מחברת שירים, ילד בן עשרים ואחת שתיים, כזה זיבלה הוא היה,"
הדגים יודלה, אומד בידיו את גודלו של שטורמן. הוא הביט בהשתקפות כפות ידיו של יודלה בראי, שטיפות מים כיסו את תחתיתו. כעת רחצו שניהם ידיים, מתחרים ביניהם מי יקפיד יותר על השימוש בסבון. "עולה חדש, בניה קראו לו אז. ככה התייצב ערב אחד בכר איפה שהיינו כולנו נפגשים לשתות, בא ישר לאבא שלך, מגיש לו איזה מחברת ואומר: 'אני מבקש שתקרא את זה. אני מאוד אעריך את חוות דעתך הפנה.'"
"באמת?"

"אלא מה!" נעלב יודלה. "בטח שבאמת. אני לא יודע להמציא כלום. לכן אני משורר, לא סופר."
"ומה קרה עם זה?"

יודלה עיווה את פניו. "תודה לאל, הוא גנז הכול. אולי נשאר שניים-שלושה עותקים מהכתב-עת שבו הוא פירסם אותם. לא היו שווים כלום, השירים שלו."

"בתור פרופסור לספרות הוא לא רע."

יודלה נחר בבזו. "כל מה שהוא כתב בדוקטורט שלו, הטעים, ארשת זלזול מיוחד הופיעה על פניו כשהגה את המילה "דוקטורט", "זה פירוורם שהוא ליקט מהשולחן של אבא שלך ושלי. טוב, נסוג, כשהבחין בלגלוג על פניו של שביט, "של אבא שלך. אבא שלך, מה שהיה לו בציפורן של האצבע הקטנה, עשרה פרופסורים לא היה להם. איזה ידע, איזה עומק. אבל מה, הוא לא היה טיפוס של פקיד, שיקום כל בוקר בשבע ללכת לעבודה, יפרסם מאמר כל שלושה חודשים, איזה ספר כל שנתיים, רק בשביל לפרסם. חארטה כל האקדמיה הזאת. תגיד, נזכר, "בסוף גמרת דוקטורט?"

הוא עוד עובד על התזה שלו, סיפר. על השפעת השירה האנגלו-אמריקנית והגרמנית על הפרוזה העברית בשנות החמישים, ביקש להוסיף, כרגיל בדבר, אך ליודלה לא היה אכפת במיוחד.

"נו," אמר בסיפוק. "בסוף תהיה לנו גם אתה פרופסור. תבוא לדבר עלי

כשיעשו לי ערב. בינתיים, הזכיר לו, "תן סיגרייה. יהיה בסדר, מיידלה, טפח על כתפה של גלי, שהביטה בהם בראגה כשיצאו החוצה." "לא יתחילו בלעדני. תוך שלוש דקות על השעון אנחנו בפנים. חמורה, אה?" חייך חיוך עקום לשביט אחרי שחלפו על פניה.

בעודם עומדים בחצר ומעשנים, הבחין שיוחאי נבות יושב במרחק זעום ממנו, מעשן גם הוא. זו הודמנות טובה לגשת אליו. להזכיר את עצמו, אם שכח אותו. כך יצא שישבו זה לצד זה. אחר כך יוכל לדבר איתו בענייניו...

"ראית את המתרומם?" שאל יודלה בקול צרוד, מהוסה משהו, אך עדיין נשמע היטב. "לא יכלו להביא מישהו יותר מכובד כשביל אבא שלך?" יוחאי מכובד מאוד, השיב לו כמעט בלחישת.

"אה," ביטל יודלה, "עוזב אותי מהפייגלה הזוה. עוד במה להפיץ מעליה את הדרעק שלו. אבא שלך מעניין אותו כמו שאותי מעניין..."

הוא ניתק מיודלה ופנה אל יוחאי, אבל זה סיים בדיוק לעשן את הסיגרייה שלו. הוא ראה אותו עומד בגבו אליו, מועך את הכדל תחת נעלו. אילו ראה אותו קודם לכן, היה יכול לסמן לו שהוא רוצה לדבר איתו, אבל עכשיו היה עליו לקרוא לו בשמו, ולכך הוא לא היה מסוגל.

גלי הופיעה. "שביט! יהודה!" קראה, כמורה בבית ספר. "אפשר להתחיל?" "אנחנו נראה להם, לצוציקים," דירבן אותו יודלה כשפסעו שניהם פנימה.

"אה?"

"אה?" חזר יודלה על שאלתו. הוא לא השיב. יודלה התלהב. "נכניס להם באבי אביהם. הם כבר יראו עם מי יש להם עסק. בושח, מה הם הצליחו לסדר. שני פספוסים. ככה זה במדינה הזאת. אין כבוד למשוררים. אני הייתי בן שמונים לפני חודשיים. לא כתבו על זה מילה באף אחד מכל המוספים לספרות. מה אתה אומר על זה?"

הוא אומר שיוחאי בן שלושים ושש. לא בדיוק ילד. ואם הוא לא טועה, גם חגית מאירי קרובה לארבעים יותר מאשר לשלושים.

"אה, באמת?" התאכזב יודלה כשנכנסו אל האולם. "חבל."

גלי האיצה בהם לתפוס את מקומותיהם: יוחאי נבות וחגית מאירי כבר התיישבו. הוא דימה לשמוע גוון של נזיפה בקולה, והבחין בהם יושבים זה לצד זה מעברו השני של המקום שיועד לגלי. יודלה מיהר להידחק לצדה של גלי, והותיר לו את המושב הקיצוני. כעת נגזר: הוא לא יוכל להחליף מילה עם יוחאי לפני האירוע.

"ערכמה של זקיינעס," התלונן יודלה בלחש אל אוזנו והחווה אל הקהל.

אכן, הראשים שבאלום היו קצרי שֶׁער, צבועים בצבעים שיצאו מהאופנה, חום צהבהב, דלוח, אדום לוהט, סגול. "פעם היו באות בחורות צעירות, משוגעות על ספרות. משורר היה בשבילן..."

הזקנות הללו הן הבחורות שהיא זוכרת, ביקש שביט לומר לו. אותן הבחורות עצמן. חדשות לא הופיעו. הוא יכול להבטיח לו. אבל גלי כבר לקחה לעצמה את רשות הדיבור: "התכנסנו כאן כדי לציין שמונים שנה להולדתו של המשורר אייר הר נבו. אני מאוד שמחה לארח כאן הערב ארבעה אנשים נהדרים שיאירו לנו כל אחד זווית אחרת..."

הוא השפיל את עיניו אל התוכנייה שהונחה מולו, ששמו של פרופסור שטורמן עדיין הופיע בה, לצד שמה של חגית מאירי, שהוסף בכתב יד. אייר הר נבו, 1927-2002, קרא את הכתוב בראש העמוד. לרגע התבלבל: שמונים שנה לציין הולדתו של אביו או חמש שנים למותו? אביו מת בחורף. עכשיו סוף האביב. מתי נולד? ככול שניסה, לא הצליח להיזכר בתאריך הלידה של אביו. עכשיו עלה בו הד עמום של זיכרון: אביו מספר לו בגאווה על אירוע שתוכנן בבית ביאליק לכבוד יום הולדתו השבעים וחמישה. "אתה תבוא," קבע בחרדה, "כן?"

אחר כך נדחה האירוע בחודשיים. אביו מת עוד לפני כן. עכשיו נזכרו בו סוף סוף, אלא שנראה היה שלא החליטו מה לציין בדיוק. טוב יום המוות מיום ההולדת, היה נוהג אביו לומר, לתרץ את המתנות שלא קנה לו. טוב הכלב החי מהארי המת, חשב הוא עכשיו בהביטו בקהל המנומנם. איפה חבריו של אביו? איפה כל אנשי הספרות שחזרו אחריו? איפה כל האחרים?

גלי הציגה את המשתתפים. "הגברת חגית מאירי, דוקטורנטית לספרות עברית מאוניברסיטת תל אביב. המשורר והמתרגם מר יוחאי נבות, המתרגם שביט הר נבו והמשורר יהודה איש שלום..."

כשהתנער מהרהוריו, כבר פתחה חגית מאירי בדברים. היא אינה מומחית לשירתו של אייר הר נבו, הודיעה מיד. תחום המחקר שלה, שעליו היא כותבת, אגב, את עבודת הדוקטורט שלה באוניברסיטה העברית בהנחייתו של פרופסור בנימין שטורמן, הוא משוררות עבריות, בייחוד דליה רביקוביץ ויונה וולך. ובכל זאת, הרימה את קולה, לעונג הוא לה להופיע כאן, בערב הזה, מעל הבמה הזו...

הזמרת! נזכר. הזמרת, שהבטיחה גלי — את שמה לא זכר — לא הופיעה. אולי גם אליה כיוונה כשסיפרה לו על השינויים בתוכנית. חגית מאירי במקום הפרופסור. משמע, יודלה נועד לספק את התוכנית האמנותית. נצונץ בהיק

מול עיניו, גון נחושת בהיר, אדמדם, נערה המנערת את שערה, תפס את עינו בקצה האולם. את הגוון הזה הוא מכיר היטב. רק לאִמו ולה יש כזה. לא. לאִמו היה גוון כזה. מזמן נואשה מלנסות לחקותו באמצעות מזיגת צבעי שער שונים, ועתה היא מסתפקת באדום לוהט מוכן, ממש כמו הזקנות בקהל. כעת התאמץ לשוב ולחפשה. לשווא. כשלא היה שיערה בתנועה, נבלעה כליל בין הראשים האדמדמים שבקהל. היא באה. ודאי שבאה. איך תחמיץ אירוע כזה. ללא ספק היא מתכוונת להתנפל עליו מיד כשיסתיימו הדיבורים ולהגיש לו את הסיפור שלה, "סיפור אוטוביוגרפי".

"...כמו שפרופסור בנימין שטורמן נוהג לומר, "סיימה חגית מאירי את דבריה בניימה שהיתה בה חשיבות עצמית לא נעימה, "משורר טוב חזקה עליו שימצא לו את קוראיו. אני חושבת שזה נכון במיוחד לגבי משורר כמו אייר הר נבו. אופנות באות והולכות, מקום הטעם זו, אבל הוא עוד ימצא לעצמו את הקוראים שהוא ראוי להם. תודה רבה."

הנשים בקהל מחאו כפיים בצייתנות. "תודה, חגית," סיכמה גלי. יוחאי נראה נבוך משהו כשקם לדבר. זה נשמע מוזר, אמר, אבל הוא מרגיש את עצמו קרוב לאייר הר נבו. כן, הוא מודע לגודל הפרדוקס. הרי המבקרים חוזרים ומדגישים תמיד שהמרד שלו מופנה בראש וראשונה כלפי אייר ובני דורו. אומרים שאייר הביא אל העברית את ת"ס אליוט ואת עזרא פאונד. אולי. אבל הוא עצמו, כשהוא קורא בשיריו של אייר, מוצא בהם דווקא את טעמים של מילטון וג'ון דון. לא שהרבר מפליא אותו. הוא יודע שאייר היה בקי מאוד בשירה אנגלית. בשירה העולמית. משהו מהצלילות של השירה האנגלית הקלסית מבלח בשירתו של אייר, אף שמאפייניה הצורניים שונים כל כך. וזה טיבה של שירה גדולה, שהיא חיה ופועמת ומופיעה לפני הקורא, בזה למוסכמות ולתיגים דוריים וז'נריים. אומרים שאייר, יחד עם אחרים, עשה מהפכה בשירה העברית. הסיט את הזרם משירה של פתוס ותופים לעבר שירה מינורית, אישית, משוחררת מכבלים של תוכן וצורה. אומרים שהשירה שלו עצמו היא התרסה כנגד בני דורו של אייר בעצם היותה שקולה וחרוזה, ושהיא מקדשת להכעיס את כל מה שניסה אייר לנתץ. הוא אינו מרגיש כך. מבחינתו, זהו המשכם הטבעי של הדברים. אילו היה כאן אייר היום, הוא משוכנע שהיה מעדיף לראות צעירים מורדים, במירכאות, ממש כמוהו עצמו בזמנו, ולא חבורת אפיגונים המתרפקת על מהלך מלפני שני דורות.

"מאיפה לו מה אייר היה מעדיף?" לחש לו יודלה. "אם הוא היה חי, הוא כבר היה מעמיד אותו במקום." הוא יודע, המשיך יוחאי, כאילו שמע את דברי

יודלה, כי דיבר על כך עם אייר לא פעם. שביט הזדקף בכיסאו. יוחאי? עם אביו?

בשנה שקדמה למותו יצא שישבו שניהם באותו בית קפה, ברחוב בן יהודה, סיפר יוחאי. מדי ערב היה רואה את אייר בשולחנו. לעתים היו שניהם הלקוחות היחידים. הוא לא העז לפנות אליו בדברים, אף על פי שרצה מאוד. עד שפעם אחת ביקש ממנו אייר אש, וכך קרה שהתיישב אל שולחנו והחליף עמו דברים. קשה לו לתאר עד כמה הוא שמח על ההיכרות הזו. כמה חיבב את האיש הזה, שהתגלה כשונה כל כך מהתדמית שנוצרה לו, שאולי נהנה לטפח. היו להם שיחות ארוכות. על שירה. רק על שירה. אייר היה אדם פרטי מאוד, ובטח ששנא להתלונן. "אני", סיפר יוחאי, "עברתי אז על תרגומים של אובידיוס והורטיוס. אייר הכיר היטב שירה לטינית ומאוד התעניין לדעת מה אני עושה. הוא חשב שאין שום טעם לנסות להעביר את המשקל הלטיני, שמבוסס על אורך ההברה, למשקל המבוסס על טעם. הוא היה אומר שזה כמו מעבר ממסך קולנוע לווידאו. מלא עיוותים שלא מאפשרים בכלל להעריך את היצירה המקורית. לא, זה גרוע יותר: אחרי כמה זמן אתה נעשה עיוור לעיוותים וחושב שאתה רואה את היצירה האמתית, אבל מה שאתה רואה זה רק צל חיוור ומעוות שלה. אם כבר, הוא אמר, תמצא לך בתים שמבוססים על ימבים וטרוכאים במקום ההקסמטרים הצולעים והלא-סימטריים. אמרתי לו שמה שהוא מציע יהיה צל חיוור ומעוות של הורטיוס. הוא אמר שבדיוק להפך. שאם הורטיוס היה כאן, הוא היה עומד על כך שאכתוב בעבורו את השיר בשפה שלי, שאשתמש באמצעים שהיא מעמידה לרשותי, במקום לנסות לחקות משהו שאני אפילו לא בדיוק יודע מהו, כי הוא לא קיים בכלל בשפה שלי. אני טענתי שגם משקל שמבוסס על טעם הוא יכול לשפה העברית. שאם נלך לפי מה שהוא מציע, אז עדיף לתרגם בלי משקל בכלל, והוא אמר, אדרבה, אין לי שום בעיה עם זה."

הנשים בקהל נואשו מלעקוב אחר הדברים. כעת נדמה היה לו שיוחאי מביט בו, מכוון את דבריו רק אליו.

"...לא רק בענייני משקל, אלא בכלל, בכל מה שקשור לתרגום לא ראינו עין בעין. הוא ממש שנא איך שהתרגומים שלי גולשים משורה לשורה. כשטענתי שככה בדיוק עושה גם הורטיוס, הוא ענה שזה לא משנה בכלל: בלטינית זה אלגנטי, בעברית זה יוצא משלומפּר. והורטיוס לא יסלה לך אם תוציא אותו משלומפּר, ככה הוא אמר. או, למשל, הוא חשב שפולחני האביב הפגניים שהורטיוס מתאר, לא יגידו שום דבר לקורא עברי צעיר. הוא

הציע שאחליף אותם במסיבת טראנס על חוף הים. אייר שנא כל מה שהריח מקלישאה. אם הוא היה רואה 'לילה' כמטפורה למוות, הוא היה מתרגז, למרות שהוא ידע היטב שככה זה במקור. 'אז בלטינית זה נשמע טוב,' הוא אמר, 'אז מה. בעברית זה נשמע נורא. תמצא משהו אחר.' אמרתי, 'אבל אז זה לא יהיה תרגום, זה יהיה שיר מקורי,' והוא ענה, 'מה אתה חושב שאנחנו, המשוררים, עושים? מתרגמים, אלא מה. מישוהו כתב פעם שיר מקורי? גם הורטיוס העתיק מארכילוכוס ומסימונידס וממי לא.' התווכחנו בלי סוף. אבל אני אסיר תודה על השיחות והוויכוחים שלנו, שהעשירו את התרגום ואותי מאוד. לא היתה לי הזדמנות להגיד לו את זה. תיכננתי מה לכתוב לו בהקדשה של הספר שאתן לו, אבל הוא לא ראה אותו יוצא לאור. אני רוצה לקרוא כאן שיר שלא נכלל בספר. השיר הרביעי מהספר הראשון של הורטיוס. את המשקל המקורי, ארכילוכי מסוג שלישי, אי אפשר להעביר לעברית. גם בלטינית הוא נדיר. ניסיתי המון פעמים, אבל בסוף ויתרתי, אף על פי שזה שיר שאני מאוד אוהב. עכשיו, לכבוד הערב הזה, עשיתי מה שביקש ממני אייר אז, לפני שש שנים. העברתי את הורטיוס לבית גמבי מחורזו. קרוב לוודאי שאם אייר היה כאן, היו לו השגות על התרגום, ובכל זאת אני מרשה לעצמי להקדיש את התרגום הזה לזכרו." הוא קירב אליו פיסת נייר צהובה, וקרא:

הַחֶרֶף מִתְפַּגֵּג, רוּחַ אֲבִיב נוֹשֶׁבֶת,
כָּבֶר גּוֹרְרִים אֶת הַסְּפִינּוֹת לַיָּם.
הַדִּיר כָּבֶר צָר לְצֹאן, בְּבֵית צָר לְשֶׁבֶת,
הַכְּפּוֹר מֵהַשְּׂדוֹת כָּבֶר נֶעְלָם.

לְאוֹר יָרַח וְנוֹס עִם עֲלְמוֹת הַיָּפִי
שָׁרוֹת מְזוֹמֵר. הַנִּימְפוֹת בְּרִגְלָן
רוֹקְעוֹת רְקוֹד, כְּשֶׁבִּסְדָּנָה קִיקְלוֹפִים
חוֹשְׁלִים סוּפּוֹת בְּהַשְׁגַּחַת וּוּלְקָן.

עֲכָשׁוּ נְשׁוֹר הַדָּס עַל רֹאשׁ מְשׁוּחַ שְׁמֹן
אוּ פְרֵי הָאָרֶץ, זֶר פָּרְחֵי אֲבִיב.
עֲכָשׁוּ נִקְרִיב לְפָן, בַּיַּעַר חָף מְשֻׁמֵּשׁ,
טְלָה, אוּ גְדֵי עֲזִים, אִם יַעֲדִיף.

הַמִּנּוֹת הַחֹר, אִיר, שׁוֹחַר לְטָרֶף
בְּמַגְדְּלֵי מְלָכוֹת, בְּקִתּוֹת דְּלִים.
עֹב תְּקוּוֹת גְּדוּלוֹת. חִינּוּ הֵם אֶף הָרֶף,
הִנֵּה הַלִּילָה בָּא, וְהַצְלָלִים

כָּבֵר יַעֲטֹפוּ אוֹתָהּ. וְאֶף תִּהְיֶה מְעַבֵּר,
לֹא תִנְצַח עוֹד עַל הַמְשִׁתִּים.
לֹא תִתְעַנֵּג עַל לִיקוּדֶס, תְּשׁוּקַת כָּל גֶּבֶר,
שְׁיִתְבַּגֵּר — אֶל אֶהְבֵּת נָשִׁים.

"פְּדֶרְסֵט", רטן יודלה בחסות מחיאות הכפיים הרמות. "אפילו באירוע כזה הוא לא יכול בלי איזה חתיכת תחת צעיר." הפדרסט כאן הוא הורטיוס, החוזר שביט בלחש. כעת התאזר בביטחון, גמר אומר לגשת אל יוחאי בסוף הערב, ויהי מה. אולי אפילו יהיו עכשיו בקשר. ייפגשו לֶדוֹן בשירה, כמו עם אביו... אלא שפתאום התאכזב. התייאש. יוחאי העמיד אותו בצל. שם את עצמו כבנו של אביו. כאדם הקרוב לו, כולל הפנייה ל"אייר" שהשתיל בשיר שתירגם. מה יישאר לו לומר עכשיו? כעת כעס על עצמו, על הביטחון המופרז שהיה בו, שהניח לעצמו לאלתר במקום ולא להכין משהו בכתב. משניתנה לו רשות הדיבור מידי גלי, שהציגה אותו כ"בנו של אייר הר נבו ומתרגם מוכשר בזכות עצמו", הצליח רק לגמגם: "אני מאוד מודה ליוחאי... שאמר הרבה דברי טעם." אז שתק רגע ארוך. כן, הוא התכוון לחשוב במשך היום על מה שיאמר, אלא שמרוב ששיחת מחשבות על הסיפור האוטוביוגרפי שמצפה לו, לא טרח לארגן בסדר הגיוני את בדלי המשפטים וקטעי הפסקאות שעברו בראשו, וכעת, באשמתו הגמורה, הוא מחרב את מעט ההֶדְרָה שניסה יוחאי לשוות לערב, ועושה, בנוסף, אידיוט מעצמו. הוא ימשיך היכן שהפסיק יוחאי, החליט. כן, אביו אהב מאוד שירה קלסית. העריך מאוד תרגום, אף שלא תירגם בעצמו. הוא נהג לומר, אני לא מתורגמן, אני יבואן. ככה הוא התייחס למטען שייבא אל תוך השירה שלו. כשהתחיל הוא לתרגם, סיפר, תמך בו אביו בכל דרך אפשרית. לו הראה את התרגום הראשון שלו, ובכוח עידודו והתלהבותו של אביו מצא את הכוחות להמשיך במלאכה הסיזיפית הזו, שצערה רב ושכרה מועט. השכר הרוחני, מיהר לתקן. לא שזה הגשמי רב, חש שוב לדייק. הקהל צחק, אבל הוא חש שקילקל עוד יותר. צל חיזור ומעוות של דברי יוחאי. היו לו לא מעט שיחות עם אביו, סיפר, על תרגום. היתה לו, לאביו, הבנה לא

מצויה לא רק בשירה, אלא בכל מה שנוגע לשפה. הוא זוכר את ההתפעמות שלו, כשהסביר לו פעם אביו שהקושי האדיר לתרגם מאנגלית לעברית נובע קודם כול מהעובדה שהמילים באנגלית קצרות יותר, ולכן, מה שאפשר לומר באנגלית בשמונה הברות תמציתיות, ידרוש בעברית שני משפטים שלמים, או יותר. הנשים בקהל זקפו את אוזניהן. כמו את כל האבחנות שלו, גם את זו אמר אביו בדרך אגב, אבל בעבורו זו היתה תגלית שעיצבה את כל השקפת עולמו כמתרגם. אם מראש יש חוסר שוויון כזה בין השפות, מה הטעם? הרי מראש ידוע שתיכשל בתרגומך. או שתחרוג מאורך השורות, או שתחטא לתוכן. היה לו משבר בעקבות הגילוי הזה, סיפר. כמה חודשים לא היה מסוגל לתרגם דבר. אביו הוא שהוציא אותו מהמשבר. הוא שבסמכותו המשוררית אָצַל לו את מה שכינה "חירות המתרגם", בדומה לחירות המשוררים. "כדי לתרגם מדויק צריך מילון", ככה הוא נהג לומר. "אבל רק משורר באמת כותב את השיר מחדש..." המילים אזלו מפיו. הוא השתתק בועף. לא הזמינו אותו לדבר על תרגום. הוא בנו של המשורר. לכן הוא כאן.

"אומרים שלא קל להיות בן של משורר. זה נכון. אבל לא קל להיות בן ככלל. גם אבא לא קל להיות. אני מניח. איך לי ניסיון..."

קעת נעצר, בעצמו לא מבין מה רצונו לומר. למה אינו יכול לדבר כיוחאי. הוא חשב שהשיר שתירגם יהיה מחווה יפה. עכשיו, בגלל יוחאי, נותר צל חיוור ומעוות.

"...לסיום, אני רוצה לקרוא כאן שיר שתירגמתי, שאבא שלי אהב מאוד. שיר מודרני," הציץ לרגע ביוחאי, "אבל מחורז ושקול. בזמנו ביקרו את התרגום לא מעט בגלל אותה חירות מתרגם שלקחתי לעצמי, אבל בעיני אבא שלי הוא דווקא מצא חן."

הוא שאף אוויר, השתהה לרגע, והחל לדקלם את השורות הראשונות של השיר שזכר כבר בעל פה:

הוֹרִיךְ מְזַיְנִים אוֹתְךָ
(נְכוֹן, אוֹלֵי בְּלֵי כְּנָה)
בְּזֶבֶל שֶׁל הַמְשָׁפָּחָה
עִם עוֹד קֶצֶת אֶקְסֵטֶרָה, מִתְנָה...

מחיאות הכפיים שזכה להן היו לא פחותות מאלו של יוחאי. אולי לא דיבר גרוע כל כך. בכל זאת אמר דברים גלויים. מהלב, היתה אומרת נוגה. לשבריר

וחולצה לבנה מגוהצת. כשכולם שתו איזה תחליף קוניאק של הצנע, אצלו תמיד היה בקבוק של ויסקי סקוטי אמתי. הוא לא היה מהכנענים ולא חלק מחבורת הסופרים מלחכי הפנכה של בן גוריון, ובטח שלא מהפלמ"חניקים. אי אפשר היה להגדיר אותו, וזה מה ששיגע אנשים. הוא לא היה שמאלני מספיק לטעמם. לא קם מיד בשישים ושבע וצעק לצאת מהשטחים. אבל אף אחד לא יודע שאייר לא נלחם בארבעים ושמונה מתוך עיקרון. כן. בחור צעיר, בריא. השתמט מתוך עיקרון, "התלהב יודלה." הוא אמר שהוא לא מוכן להרים נשק על אדם אחר. לא מוכן לגעת בנשק בכלל. ארבעים-חמישים שנה לפני ה'פוסט-ציונים' וכל הדרעקלך האלה!" השתאה יודלה. "האיש הזה הקדים את זמנו! אבל אייר לא היה אחד שרץ לפרסם את עצמו. אם היו יודעים את זה בממסד הספרותי של היום, אולי היו מתאמצים קצת יותר שבבילו בשנים האחרונות שלו..."

זה הולך ונעשה גרוע יותר. הוא נחרד, מנחש לאן יודלה חותר. "אני לא הולך לנקוב בשמות, כי זה לא לכבודו של אייר, אבל מי שצריך לדעת, יודע היטב. המשורר הגדול הזה מת כמו כלב. זרוק, לבד, בדירה מוזנחת. לא היה לו במה לקנות תרופות. ולא שלא ידעו. ידעו היטב. אבל למי אכפת היום אם לאיזה משורר זקן אין מה לאכול?" הוא התלבט אם עליו להשתיק את יודלה. לא. זה רק יגרום יותר מבוכה. הוא השפיל את עיניו, בחן את משטח הפורמייקה הלבן שעליו הניח את מרפקיו, נמנע מלהציץ בקהל, ביוחאי. "ככה זה, סיכם יודלה, "משורר גדול צריך לסבול. רק עסקנים קטנים משמינים מכל מיני משרות בעיתונות ובאגודת הסופרים. אנחנו נזכור את אייר כמו שהוא רצה שיזכרו אותו. וכל האחרים יכולים לקפוץ לי..." הוא לא הקשיב עוד. לא הרים את עיניו כשגמר יודלה לדבר. לא העז לפנות בדברים אל יוחאי, כשהסתיים הערב באמירת תודה רפה של גלי. בגלל יודלה לא הספיק לגשת אליו לפני האירוע. עכשיו אינו מסוגל. ונוגה? שאל את עצמו. אולי גם היא מתביישת לגשת אליו אחרי כל זה. לפחות מזה ניצל. חגית מאירי שוחחה עוד עם גלי בפנינת החדר וליוותה את דבריה בתנועות ידיים נמרצות. אישה מבוגרת, מנומרת בהרות שמש וכתמי זקנה, אחזה ספר ביד שדופה וניגשה אל יוחאי לבקש ממנו הקדשה. "אבא שלי, זיכרונו לברכה, למד לטינית בגימנסיה..." שמע אותה מלהגת באוזניו. רגע התלבט אם לחכות מעט ולנסות לדבר עם יוחאי. האישה לא נראתה כעומדת להניח לו. הוא אסף את חפציו בעצלתיים ופנה משם, מתעלם מחגית ומגלי.

"מה זה??!" נחתה על גבו שוב כפו של יודלה. "ככה הולכים? בלי להגיד מילה? מתי אני אראה אותך עוד פעם? בהלוויה שלי?"
"אתה בן זונה אמת. זה מה שאתה."
"אני?" פער יודלה עיני תכלת תמות. "מה, הצטדק, "אמרתי רק את האמת."

לא כל אמת מוכרחים גם לצעוק, נזכר באמו גוערת בו. מה גם ש-
"זה בכלל לא נכון. כל מה שאמרת, על איך שהשנים האחרונות..."
"מה לא נכון?! נעלב יודלה.
"זה לא שלא היה לו מה לאכול. ממש לא."
"טוב, התרצה יודלה, "אז שיפצתי קצת. אבל תאמין לי, להמציא אני לא יודע. הכול אמת. בכלל, "התריס מולו, "מה אתה יודע? היית שם?"
עכשיו שתק הוא מול יודלה.

"נו, אל תיקח ללב, ניהם אותו יודלה. "מה, נעלבת בשם אבא שלך? זה דווקא יפה מצדך. בוא, לזכר אבא שלך, אתה בא איתי עכשיו לשתות משהו."
נדמה היה לו קודם שיוחאי התעכב עוד רגע בקצה האולם. אולי, חשב, המתין לו רגע. אולי קיווה גם הוא להזדמנות לדבר איתו. כעת, כשהציץ סביבו, לא היה שם יוחאי. לא, לשתות עם יודלה הוא הדבר האחרון שהוא רוצה עכשיו. אבל בפניו של יודלה היתה תחינה שלא הכיר בו קודם, משהו כשל ילד המפציר במבוגר. הוא היסס לרגע. אם ישוב עכשיו הביתה, אולי תופיע נוגה למסור לו את הסיפור. יותר טוב כבר לשבת עם יודלה.

7

"פעם, "נאנח יודלה, "כשיצא ספר שירה, זו היתה חגיגה. מדינה קטנה היתה. כל ספר חדש היה כאילו ילד נולד. היו כותבים עליו ככל המוספים, בכל כתיבי העת. כשיצא הספר הראשון שלי, בחמישים ושמונה..."
הם ישבו כבר מואפל ברחוב אלנבי. יודלה הוביל אותו לשם. פרט להם ישבו בו שתי מארחות לא צעירות, האחת בפאה בלונדינית, לשנייה ריסים מלאכותיים.

"היום כל העולם כותב שירה, "התלונן יודלה. "כל צאצקע חושבת שזה מעניין משהו עם מי היא היתה אתמול בלילה. או גרוע יותר, כל מיני פייגלעך כמו יוחאי עם האונגנים ההומוסקסואליסטי שלהם..."

יודלה הביט בו, מצפה לאישורו. הוא משך בכתפיו: "לא היית צריך לדבר ככה."

"איך ככה?" תהה יודלה.

הוא הזכיר לו. זה לא לכבודו של אייר. גם לא הוסיף כבוד לעצמו. "אבל צריך להגיד את זה מתישהו," מחה יודלה. "כואב לי על אייר. באמת, טוב," הודה, "כואב לי גם על עצמי. כן, אני יודע שליד אייר אני שום דבר, גמד, אין מה להשוות אותי אליו. אבל בכל זאת," התלונן, "הייתי פעם משורר, הוצאתי ספרים, קיבלתי שניים-שלושה פרסים. איך זה שהיום אף אחד... אני מסכים שאולי זה לא היה המקום הכי טוב, אבל מתי אני יכול להגיד את הדברים האלה? אף אחד לא מקשיב לי."

הוא יכול לקשר אותו עם כמה עיתונאים, אמר לו שביט. עיתונים אוהבים כתבות מסוג של "ראיתי משוררים רעבים."

"אתה, תדאג לפנסיה," התרה בו יודלה, מוחל על עלבוננו. "אל תזלזל עכשיו, כשאתה צעיר. בן כמה אתה?"

"שלושים ושבע."

"פיו!" השתאה יודלה. "אז אתה לא צעיר כל כך. שלושים שנה יעברו ככה," החווה בידו, "ואז מה? תמצא את עצמך בלי כלום, כמו אבא שלך וכמוני." הוא סימן למלצרית וביקש עוד שתי כוסות בירה.

"כשתהיה בגילי, אתה עוד תודה לי על העצה הזאת," קבע יודלה. "רק שאז לא יהיה לך למי להודות," גיחך. "תבטיח לי שתלך לשתות משהו לזכרי, אה? פֶּע, נעשיתי סנטימנטלי," לעג לעצמו. "לחיים," הרים את כוסו. "לאבא שלך."

"איך היינו מבליים, אייר ואני," הפליג יודלה. "כל הבחורות הכי שוות היו מנסות לבוא מוקדם, שיהיה להן מקום בשולחן הקבוע שלנו. היינו שלושה, אבא שלך ואני וזאביק מודן, יימח שמו. התחתן עם הרבה כסף. לא כמוני. אבא שלך היה הכי מבוקש. בחורות היו ממש זורקות את עצמן מתחת לרגליים שלו. אבל היום... מי רוצה משורר. כל בחורה רק מחפשת איזה מהנדס מחשבים עם כסף, אופציות, אנא עארף, כלום אני לא מבין בזה. והמשוררים ממילא פייגלעך כולם," סיכם. "עכשיו לא זמן טוב לשירה," המשיך יודלה לקונן. "אם יש משהו שאני אסיר תודה עליו, זה שהייתי צעיר בזמנים אחרים. לא זמן טוב עכשיו להיות משורר צעיר."

"גם לא זמן טוב להיות משורר זקן."

יודלה צחק בכל לב. אין זמן טוב להיות משורר זקן. אין ולא היה. "גם אני

ואבא שלך עשינו את המוות לזקנים. מי בכלל היה יכול לדמיין שיום אחד נהיה זקנים בעצמנו. שתינו והשתוללנו וזיינו, תסלח לי, כאילו אין מחר. "לפי מה שאני יודע, חתך אותו שביט, "לא שיתם כל כך הרבה וגם לא השתוללתם מי יודע מה."

"מה אתה יודע!" נעלב יודלה. "שיהיה לך חצי מהבחורות שהיו לי. אני מאחל לך. באמת, מכל הלב. ואתה יודע מה, המשיך, "אני לא מתחרט על כלום. מה היה עוזר לי שהייתי אז הולך כמו כל האפסים לחפש לעצמי איזה ג'וב בסוכנות או בממשלה או במשרד החינוך, אז הייתי יושב היום בוויולה שלי בהרצליה עם איזה סבתא'לה שאני צריך לקרוא לה אשתי... אתה אל תתחתן. תלמד פעם מטעויות של אחרים. מה? אין לך תוכניות? יופי. מה?" פנה אל המלצרית. "כבר חשבון?"

היא מסיימת את המשמרת שלה, הסבירה לו המלצרית. לכן הביאה את החשבון.

יודלה חיטט בכיסו מכנסיו, האחוריים והקדמיים, בכיס חולצתו, בכיס ז'קט הג'ינס שלבש. הוא ערם על השולחן את שללו: מטבע של חמישה שקלים, שלושה מטבעות של שקל, סוכריית מנטה, מצית חד-פעמי, כרטיסיית אוטובוס של אזרח ותיק, מנוקבת ברובה, כרטיס ביקור מקומט, צרור מפתחות קשורים יחד בחוט ברזל ומכסה של עט פלסטיק.

כעת, כשהניח את כפות ידיו הגדולות על השולחן, יכול שביט להבחין בוורידים הבולטים שעליהן, בכתמי הזקנה החומים שניקדו אותן, בכתם שהותירה כוס הבירה על חפתי שרוולו.

הם המתינו שתשיב המלצרית את כרטיס האשראי שלו.

"נעבור בכספומט, אני אחזיר לך, " הבטיח יודלה, אבל הוא לא שעה אליו. "פעם אחרת תזמין אתה, " אמר, אבל יודלה מחה: לא פעם אחרת. הם הולכים עכשיו לדירתו, להמשיך את השתייה. יש לו בקבוק משובב בבית. הוא יפתח אותו לכבודו. לא. מה פתאום. כבר מזמן הוא לא גר בווייצמן. הוא גר ממש דקה מכאן, ביונה הנביא.

"קרוב לעיר, קרוב לים, " שיבח יודלה את המיקום של דירתו החדשה. "לא יקר. אחרי שנפרדתי מרותי... תיזרה, " התריע, "מדרגה."

הם נכנסו לחדר המדרגות האפל. יודלה שלף את צרור המפתחות מכיסו. "לא, " סימן לו, כשפנה שביט לעלות במדרגות. "זה כאן, מיד, בקומת קרקע. voilà, " הכניס אותו פנימה ומיד העלה אור בחדר. "ברוך הבא בצל קורתני הצנועה. ארמון זה לא, אבל..."

"כמה זמן אתה גר פה?" התעניין שביט.

"שנתיים... יותר. אני נשאר פה עד שיזרקו אותי," גיחך יודלה, "או שאני אתפגר. אני מכאן יוצא או לבית חולים או לבית קברות."

החדר היה לא גדול, שלישי ממנו תפוס במיטה זוגית סתורת מצעים. הקירות היו מכוסים כמעט כולם בספרים שנערמו זה על גבי זה. הוא הבחין בכיור ובכירת גז. דלת צדדית הוליכה, ככל הנראה, אל השירותים. יודלה מיהר לסלק בגדים שהונחו ברישול על שולחן האוכל והכיסאות שלצדו. "תרגיש את עצמך בבית," הורה לשביט. "כבר אני מכין לך משקה שלא שתית בחיים."

הוא הוציא מהארון בקבוק עראק וניגב את האבק מצווארו ומהפקק. אחר כך משה מהכיור ספוג דלוח וסיבן שתי כוסות שקופות שנמשו אף הן מהכיור. "ככה," מזג את הנוזל לכוסות שקופות, מכוסות דוק עכור, "עם קצת קרח. הולך טוב גם עם מיץ תפוזים, אבל אין לי. בעצם, חיטט במקפאי, גם קרח אין. מילא. זה טוב גם עם מים."

הנוזל השקוף הלבין למגע המים. "לחיים," הציע יודלה. "לאייר."

הם הקישו את כוסותיהם.

"כן, נזכר יודלה, "עראק עם מיץ תפוזים הכנתי כשהיתה אצלי אחותך,

מה שמה?"

"נוגה?!"

"נוגה, כן."

"מה היא רצתה ממך?"

יודלה לא השיב מיד. המבט בעיניו היה רב־משמעי, מרוצה מעצמו.

"בחורה יפה," אמר. "דומה לאימא שלה."

האם ייתכן... עד כדי כך היא תרחיק כדי להתקרב עוד קצת אל אביו? לא. בלתי אפשרי. היא לא מסוגלת לזה. יודלה לא מסוגל לזה. רק מדבר. אבל מה אכפת לו בכלל. מה נוגה בשבילו. ובכל זאת, עצם המחשבה חרתה לו עד מאוד. שימות כאן במקום אם הניח עליה את הידיים המזוהמות שלו...

"למה היא באה אליך?"

"רצתה לשמוע מכלי ראשון. על אימא שלה. איך היא ואבא שלך... נו, אתה

יודע. איך היה, איך חיו. גם עליך היא שאלה. איך זה היה כשהיית ילד..."

"ומה אמרת לה?"

"נו, התנצל יודלה, "את האמת. קצת ייפיתי, אלא מה. שאני אספר לה איך שכשאימא שלך היתה בהיריון, תכף צריכה ללדת, האבא שלך ואני הלכנו לזיזין, תסלח לי, בחגיגת פורים בעין כרם? פגשנו שם שתי סטודנטיות..." הוא

עצם את עינינו בהנאה, "שלחנו את זאביק לאימא שלך, שמנו עליו מדים של רב-סרן, הוא הודיע לה שאבא שלך קיבל צו שמונה דחוף..."

"תפסיק לטנף," קטע את יודלה. "יש גבול כמה אפשר לשקר. קודם כול, אני בכלל לא נולדתי לא בפורים ולא קרוב לזה. חוץ מזה, אייר היה באנגליה כשנולדתי. עם משלחת של סופרים מטעם משרד החינוך..."

"מי מדבר עליך?" מחה יודלה. "אני מדבר על... נו, אתה יודע."

הוא הביט בו באי-הבנה. "מה?"

"אימא שלך," אמר יודלה, "היא הרי היתה בהיריון שנה, שנה וחצי לפני שנולדת. מה," נבהל, "אתה רוצה להגיד לי שלא ידעת? הייתי בטוח... טוב," נמלך בדעתו, "אולי לא הייתי צריך לדבר על זה."

"מה קרה לך?"

"למי?" תהה יודלה.

"לילד..."

לאח שלי, ביקש לומר, אבל לא היה מסוגל לכנות כך עובר שטרם נודע לו גורלו.

"ילדה. נולדה מתה. הסתבך שם משהו עם חבל הטבור. אני באמת לא מבין בעניינים האלה. מה לעשות. קורה. לא נעים."

הוא השפיל את עיניו, מבקש לא להביט ביודלה בשעה שהפך כמה שסיפר לו זה עתה.

"אימא שלך היתה אומרת, אם זאת תהיה בת, נקרא לה נוגה. אבא שלך אמר, אם כבר, איילת השחר. יעני, מקורי יותר," גיחך יודלה, "אבל האמת היא," המתיק בידענות, "שפשוט שיגע אותו ש'נוגה' זה 'רגל' בפולנית." הוא ציחקק, מרוצה מעצמו. "אימא שלך מאוד רצתה בת. במקום זה קיבלה בן, ועוד אותך. טוב, בסוף גם קיבלה בת וגם קראה לה נוגה. מגיע לה, אחרי כל מה שעברה עם אבא שלך. תגיד, איך היא עכשיו? מה שלומה?"

בסדר גמור, השיב ליודלה. עדיין מלמדת לשון ותנ"ך בגימנסיה הרצליה. השנה תצא לפנסיה. כמוכן, קצת קשה לה, מאז שבעלה...

"מה," נזעק יודלה, "גם הוא מת? נוגה לא אמרה לי כלום. מתי?"

די מזמן. עוד לפני אבא שלו, עשרה חודשים קודם. הוא נזכר בנוגה בוכה על כתפו: עכשיו שנינו יתומים.

"אז היא פנויה עכשיו?" זינק יודלה, תקווה בקולו. "אולי אני מתקשר אליה? תעשה לי טובה, תשמע, תגיד לה ש... לא," התחרט באמצע המשפט. "מה היא צריכה אותי על הראש שלה."

"בריוק, "הסכים שביט.
"אתה, "סנט בו יודלה, "נשמה טובה תמיד היית. אני לא אשכח איך יום
אחד כשהיית בן תשע, עשר, כשהיית נשרך אחרי אבא שלך לבתי קפה, באת
אלי וקראת לי: "יהודה איש קריות!"
הוא בריוק למד אז על האיש, הסביר. יהודה איש שלום נשמע דומה כל כך.
"ואתה, "החזיר ליודלה, "מיד אמרת לי 'סגור את הג'ורה, שמנצ'יק."
"ואתה דווקא המשכת: יהודה איש קריות! יהודה איש קריות! יהודה איש
קריות!"

"ואז אתה קראת לי —
"שביט של עופכין!" השלים יודלה, מרוצה מעצמו.
"ככה מדברים לילד בן תשע?"
"ילד בן תשע עם ג'ורה של בן ארבעים. נו, "נוף בו יודלה, "מה נהיית עדין
כזה, עושה עניין ממה שקרה לפני שלושים שנה. תכף תביא לי את המועצה
לשלום הילד. משוגעים נהיו כו —

הוא השתנק וחירחר.
"אתה בסדר?" שאל שביט, חש עצמו אווילי. הרי ברור שיודלה אינו בסדר.
"לקרוא לרופא?" הציע.
יודלה האדים מהמאמץ לנשום, מוסיף לחרחר.
"שאני אקרא לרופא?" שאל שוב. יודלה לא השיב. הוא חכך בדעתו. מעולם
לא ראה מישהו במצב כזה. האם הוא עומד למות? האם עליו להזמין עכשיו
אמבולנס?

יודלה פירכס לרגע.
"אני מצלצל למגן דוד אדום, "הודיע שביט. יודלה נראה כמנסה לומר לו
משהו. הברות מרוסקות, לא ברורות, יצאו מפיו.
הטלפון דמם. לא נשמע צליל חיוג. הוא חיפש אחרי הטלפון הנייד שלו,
עוקב, בזווית העין, אחרי יודלה, שצנח על הכורסה היחידה בחדרו, נושם
נשימות קצרות אך סדירות.

"ניסיתי להגיד לך, "אמר יודלה, כששב אליו הדיבור. "אל תתקשר. הטלפון
מנותק. יש לי שבעת אלפים שקל חוב לבזק."
"מה? "נדהם שביט. "אתה חייב טלפון, במצבך."

"במצבך, במצבך, "לעג לו יודלה. מצבו אינו גרוע כל כך. כן, יש לו
לפעמים התקפים כאלה, בייחוד אחרי שתייה. הוא כבר מכיר את זה. לא, הוא
בסדר גמור. "זה יעבור, "גיחך, "או שלא. יום אחד אני אתפגר כמו אבא שלך,

לברד. אולי זה מגיע לנו. ארבעה ילדים יש לי, משלוש נשים. אף אחד לא בקשר איתי. אתה, "פנה לשביט", "יותר חכם מכולנו. מראש לא עשית ילדים". יודלה נח עוד מעט בכורסה, סירב שיכין לו שביט תה. בכלל אין לו תה. הוא אינו שותה תה אף פעם. כן, הסכים עם שביט, אולי כדאי שישכב עכשיו לנוח. עד מחר יהיה בסדר. או שלא, גיחך שוב. אולי יותר טוב ככה. כן, זה בסדר גמור שהוא יישאר עכשיו לברד, הבטיח לשביט, שעצם את עיניו בהקלה. הוא לא צריך שום דבר. אם הוא רוצה, שיבוא פעם לראות אם הוא עוד חי. שיתקשר לפעמים. לא, גיחך, בעצם אי אפשר להתקשר אלי. הטלפון. שכחתי בעצמי.

8

הוא הלך ברחובות החשוכים בדרכו לדירה בשדרות ח"ן, הדירה שבה מת אביו. הוא היסס אם לחצות דרך גן מאיר. מה השעה? עשרים וחמישה לשתיים. הגן ננעל מזמן, כנגד חסרי בית. עכשיו מחכה לו "סיפור אוטוביוגרפי", נזכר פתאום, אבל במקום הבעתה שליוותה אותו כל היום, כעת עורר בו כתב היד המצפה לו תחושת רווחה. ממה פחד כל כך? מאיזה סיפור אידייתי? הוא היה יכול להישאר בבית. לוותר על השתייה עם יודלה. ככה ביזבו יום שלם. ככה הוא מבזבו כבר שנים. כבר שנתיים לא תירגם שום דבר. כביכול, באשמת הדוקטורט. שגם בו לא התקדם בכלל. כמעט שלוש שנים, מאז תמר, שלא היתה אף אחת. הוא צריך לעשות משהו עם עצמו. לגמור דוקטורט. לתרגם יותר. לא. בשביל מה. שבועות וחודשים הוא מתחבט, ובסוף – צל חיוור ומעוות. הוא צריך לכתוב שירים מקוריים, משלו. אם לא יתעשת, יהיה כמו יודלה. לא. יותר גרוע מיודלה. יודלה היה משורר. הוא רק מתרגם.

היא ישבה על המדרגה העליונה בגרם המדרגות של הקומה השלישית, ראשה אסוף בידה, שעון על ברכיה, ומסך נחושת זהובה מכסה את פניה. "חיכיתי לך", הרימה אליו פנים מנומנמים. הוא עמד לידה, מתנשא גבוה מעליה. עכשיו קמה גם היא על רגליה.

"הייתי בערב לאייר, אבל עזבתי כשיודלה התחיל עם השטויות שלו. מסכן, היית צריך לשבת על ידו ולשמוע את כל זה..."

"בואי", הזמין אותה, "תיכנסי." פתאום השתוקק מאוד שתבוא. שתשב עמו. ביקש לספר לה על הערב שלו עם יודלה, לשמוע ממנה מה סיפר לה יודלה על הוריו. עליו, כשהיה ילד.

אבל היא סירבה: פעם אחרת. היא צריכה ללכת עכשיו.
"ללכת?" תמה. לאן, בשעה הזאת. אבל היא כבר נפרדה ממנו לשלום. "זה
בארון החשמל," אמרה, ופרחה למטה, ממהרת.
הוא פתח את הארון והוציא משם את הרפיים שהמתינו לו. עשרים עמודים,
מודפסים ברווח יחיד, הבחין. חתיכת סיפור אוטוביוגרפי היא כתבה שם. הערב
היה לו מספיק, החליט. הוא יקרא הכול מחר. אולי רק יציץ קצת במיטה, לפני
השינה. האותיות ריצרו מול עיניו באור הצהבהב של מנורת הלילה. כתב ידה
הנערת, בעט אדום: "אני מקווה שהצלחתי להיכשל יותר טוב", ותחתיו, באות
שמנה, הכותרת:

Fail Better

"...בלב הולם התדפקה על הדלת. השקט הטורד מן העבר השני העכיר
את רוחה. האומנם שכח את פגישתם? היא המתינה עוד רגע בטרם אזרה עוז.
באצבע חרדה הקישה קלות על הדלת. דלת פשוטה, חלקה, אפרורית. רק עינית
זעירה, ומעליה לוחית פלסטיק שחורה, שאותיות לבנות חרותות בה: ש' בן נון.
כמה היטב הכירה את האותיות האלה: ש' בן נון. שבתאי בן נון. אחיה..."
הוא גיחך לעצמו. בדיוק מה שחשב. אולי בכל זאת מוטב שיקרא מחר.
באמת היה לו די היום. הוא הניח לרפיים לנשור לצדו על הסדין, ומעך אותם
בגופו תוך שהוא שוקע בשינה כבדה, רקתו מונחת על הפסקה השנייה:
"תמיד הוא מדמיין את הרע מכול. ומי יאשים אותו? ממילא לרוב הרע
מכול הוא שמתרחש. למעשה, כבר התרחש."

את שירו של הורטיוס, המופיע בנובלה, תירגמה מאיה ערד.